Digitized by Google

Digitized by Google

SIMONIS STAROVOLSCI

PANEGYRICVS

SERENISSIMO ATQVE POTENTISSIMO

PRINCIPI

VLADISLAO SIGISMVNDO,

OB VIRTVTEM

OMNIVM VOTIS ACCLAMATO POLONORVM REGI,

OB IVRA HEREDITATIS

LEGITIMO SVECORVM MONARCHÆ,

OB REGIAM INDOLEM

ELECTO MAGNO MOSCORVM DVCI,

OB ADNATAM FELICITATEM

BELLICOSISSIMORVM IN AQVILONE POPVLORVM

GOTHORVM, VANDALORVM, ATQVE SARMATARVM

IMPERATORI,

INCLYTO, PIO, FELICI, AVGVSTO,

BONO ORBIS CHRISTIANI NATO,

CONSECRATVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IESV

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XXXIII.

Digitized by Google

Pſalm. LXXI.

ORIETVR IN DIEBVS EIVS IVSTITIA,
ET ABVNDANTIA PACIS:
ET DOMINABITVR A MARI VSQVE AD MARE.

Digitized by Google

SIMONIS STAROVOLSCI

PANEGYRICVS,

SERENISSIMO ATQVE POTENTISSIMO

PRINCIPI

VLADISLAO IV.

DEI GRATIA REGI POLONIÆ,
MAGNO DVCI LITVANIÆ, RVSSIÆ, PRVSSIÆ,
MASOVIÆ, SAMOGITIÆ, LIVONIÆQVE,
SVECORVM, GOTHORVM, VANDALORVMQVE
HEREDITARIO REGI,
ELECTO MAGNO MOSCORVM DVCI,
CONSECRATVS.

BOno omine STAROVOLSCIVS, quaſi priſcâ libertate natus,ad VLADISLAVM, quaſi gloriâ potentem, venio: ſubditus, ad Regem venerabundus accedo: Eques, nouum Imperatorem auſpicatò ſaluto: Sarmata, Polonici faſtigij apicem Principi meo gratulor. Cur enim non faciam? cùm & Poloni, quam ſanguine acquiſiuimus, priſcâ libertate nihil præſtantius habeamus; & quos ob virtutem Regio honore dignamur, tamquam auctoribus & conſeruatoribus illius, nihil magis præter immortalem gloriam exoptemus? Maximè verò tibi, VLADISLAE SIGISMVNDE, REX AVGVSTISSIME: quem communem nobiſcum patriam ſortitum, non dubitamus, quid Polona libertas ſit, optimè noſſe; & quem nunc proſperè inauguratum, votis complectitur Sarmatica felicitas, tantumque de te exſpectat, quantum nomine polliceris. Quòd ſi enim nomina non te-

merè creduntur indi, ſed vel ex præteritorum aut præſentium animaduerſione, quemadmodum in Cratylo diſſerit Plato, vel etiam futurorum præſagio quodam, velut in Litteris ſacris: profectò non abſurdè quis arbitretur, ſi minùs in priuatis, certè in Principibus appellationes iſtiuſmodi nequaquam fortuitas eſſe, verùm aliquid minimè negligendum portendere; tuumque iſtud VLADISLAI nomen, ominis inſtar nobis eſſe, qualis ſis in regnando futurus. Quod ſanè vocabulum ſeu nomen, cùm in nullo ferè Principum Polonorum exſtiterit, qui non præter alias laudes, belli quoque gloriâ præſtiterit; idcircò tibi etiam, REX AVGVSTISSME, à parentibus fatali nutu impoſitum cùm naſcereris, vt primùm fuit in Sarmatiâ noſtrâ auditum, continuò tacita quædam in omnium animos impreſſa fuit diuinatio de tuâ claritate futurâ: quòd videlicet & illud ipſum ſit à tam inclytis Principibus deriuatum, & quòd glorioſiſſimi maiores tui ex eorumdem ſanguine fuerint prognati. Quorum cùm nunc tu indolem feliciter repræſentes, iiſdemque veſtigiis, quibus & illi, ingrediaris; certiſſimo nimirum augurio ducimur, nos te bellicis in negotiis Ducem habituros, non ſolùm egregiè ſtrenuum, verùm etiam felicem & victorioſum. Sicut itaque libertatis prærogatiuâ, qui ſub ſole ſunt, populis omnibus Poloni eminemus; ita tibi, REX VLADISLAE, eius conſeruatori & cuſtodi, felices de hoſtibus victorias exoptamus: qui, vel ipſo nomine tuo te incitante, nullius vmquam rei maius deſiderium habes, quàm laudis immortalis & gloriæ ſempiternæ. Tibi itaque libertatis noſtræ vindici, non ſine dextro quodam Numine, concordibus ciuium ſuffragiis electo, longa annorum curricula, fauſtos atque proſperos ſemper dies, feliceméque in omnibus optimæ tuæ mentis exitum, enixiſſimè apprecamur: ac iiſdem propè verbis conſalutamus, quibus olim Diuus Cæſar Auguſtus, qui primus ad Imperium, Senatus populique Romani conſenſu aſſumptus erat, per Valerium Meſſalam à Senatu miſſum ſalutatus fuerat. *Quod*, inquit, *felix fauſtumq; ſit tibi, domuiq; tuæ, Auguſte, Senatus conſentiens cum*

populo

populo Romano, te Patrem Patriæ conſalutat. Sic poſt Diui Sigiſmundi III. piæ & feliciſſimæ recordationis Patris tui (quem Deus Opt. Max. à quo cuncta procedunt, ex hac vitâ ſuperiori anno ſuſtulit) luctuoſam Reipublicæ noſtræ mortem, Reuerendiſſimi Poloniæ Antiſtites, Illuſtriſſimi Proceres Sarmatiæ, totaque Lechitica gens, & prouinciarum Regni Nobilitas, Præpotentis Dei nutu beneficioque debitum virtutibus tuis ſceptrum, & Regiam coronam offerentes, tanto nunc gaudio te, VLADISLAE PRINCEPS INCLYTISSIME, Regem ac Dominum ſuum conſalutant, tanto affectu & votis ardentibus, legum ſuarum tutorem & executorem conſtituunt, tantamque ex hac tuâ inauguratione animorum lætitiam perſentiunt, vt eam nulla vis ingenij, nullius eloquentiæ copia, nullius ornatiſſimæ orationis ſplendor explicare valeat. Tuis ſiquidem auſpiciis, poſt ingentes Interregni fluctus, redditam cernimus legibus noſtris ſanctitatem, conſuetudinibus auitis auctoritatem, moribus decus, amplitudinem Senatui, Ordinibus dignitatem, reuerentiam Clero, vnitatem ciuibus; & omnibus denique incolis Sarmatiæ, ſecuritatem & tranquillitatem. Hæcque ſola erat ratio, REX AVGVSTISSIME, cur tibi potiſſimùm boni omnes communibus votis, iſtum Regium honorem mandari & optauerint, & optare debuerint, exque eo eximiam quamdam perceperint voluptatem: quòd ſolus videlicet ex omnibus mortalibus iudicabaris eſſe, qui diminutum ac ferè exhauſtum Regnum reſtaurare poſſis, qui implumem Aquilonis Aquilam refouere valeas, qui præteritos anteceſſorum defectus ſuppleas, præſentem ſtatum illæſum conſerues, & futuris ſucceſſoribus opportunè conſulas; cumque in hoſtes patriæ audaciam, tum in ciues benignitatem, in vtroſque autem prudentiam & moderationem exerceas. Hoc à Diis immortalibus omni votorum nuncupatione Poloni tui depoſcimus. Hoc à tuâ virtute, REX VLADISLAE, exſpectamus. Te publicæ ſalutis cuſtodem, te Nobilitatis noſtræ patronum, te Senatus tutorem, te populorum parentem, te vitæ vindicem & libertatis Sar-

maticæ aſſertorem, concordibus vocibus nuncupamus & veneramur. Tibi gratulamur de iſto honore auguſto, de quo nobis etiam ipſi mirificè gaudemus; eumque tibi felicem, fauſtum ac proſperum ſummè concupiſcimus, vt totius Septemtrionis Imperator conſtitutus, felicitate Polycratem, opibus Crœſum, victoriis Caium Cæſarem, triumphis Pompeium Magnum præcedas: illaque tum domi tum foris, in ſago & togâ, nuſquam facere deſiſtas, quæ tibi pariter ac nobis viam ad æternitatem muniant, & facilè ætatem ferre poſſint. Cùm autem nemo Princeps ſibi tantùm bonus ac felix ſoleat eſſe, ſed multò magis patriæ in quâ naſcitur, & populis quibus imperat; nullaque alia ſit Regum ac Imperatorum felicitas, quàm vt ſuos felices faciant: profectò nihil æquè publicis votis optandum, nihil æquè gratulatione dignum, ac Principis optimi ſucceſſus. Cuius ſapientia, auctoritas, maieſtas, quantum à diademate Regio ſplendoris haurit, tantum viciſſim in illud refundit ac regerit; quantumque radiis virtutis thronum ſuum illuſtrat, tantum ſubditos efficit beatos. Proinde, quamuis non ſim eius ingenij, quo poſſim merita verbis adæquare, & diuinas tuas virtutes, VLADISLAE REX AVGVSTISSIME, æquo præconio celebrare: quò tamen & tu ipſe bonum veluti quemdam & fragrantem odorem ex tuis laudibus perſentias, eoque deinceps ad labores & gloriam concitatior euadas; & nos ſubditi tui, orbiſque vniuerſus cognoſcat, quàm charum cælo Principem, omniumque facilè tum optimum, tum fortunatiſſimum, Poloni inaugurauimus, debitâ eas veneratione ſuſpiciam, & hunc quantulumcumque TVÆ MAIESTATI dicabo ſermonem.

Quandoquidem autem nihil aliud ſit optimo Principi de ſuâ felicitate & ſublimatione gratulari, quàm cæleſti beneficentiæ, cui ſummam bonorum acceptam ferimus, gratias agere, quòd nutantibus Reipublicæ noſtræ fatis, dederit Moderatorem illuſtrem, optimum, ſapientem, religioſum, fortem, iuſtum, clementem, & qualem ne votis iam quidem noſtris maiorem Poloni concipere poſſumus: nihil

hil

Digitized by Google

hil profectò præſentis temporis feſtiuitati magis congruit, quàm vt, redditis præpotenti Numini debitis gratiis, ex lætitiâ noſtrâ cognoſcant vicini populi, feliciſſimos nos eſſe, qui te, VLADISLAE REX, diuino munere, celeberrimum & fortiſſimum Principem, admirabili omnium Sarmatiæ noſtræ ciuium & Optimatum conſenſu, REGEM POLONIÆ ſalutauimus. Qui omnino talis & tantus es, in quo vel plura, vel maiora, quàm præ te feras, optare, comminiſci, deſiderare, pudor profectò ſit; non approbare autem, omnino peccatum. Sicuti enim non improbare vitia, quæ ſæculum inficiunt, maligni hominis eſt; ita quoque inuidi, non mulcere virtutem, quæ veris laudibus ornata, tantò magis creſcit, & in dies corroboratur. Quamquam itaque nihil eſt, VLADISLAE REX AVGVSTISSIME, quod vel à naturâ, vel à virtute, vel à fortunâ ſit exſpectandum, quin cumulatiſſimè conſecutus eſſe videaris; & iam pridem eas res geſſeris, artibus pacis & belli, quæ nomen tuum æternitati commendare poſſint: hinc tamen, opinione cunctorum, fructum omnis anteactæ vitæ tuæ maximum cepiſti, quòd ſolium Diui patris tui, qui nobiliſſimas gentes, ferociſſimos populos, bellicoſiſſimas nationes, non minùs armis quàm ſapientiâ vicerat, ciuium tuorum ardentibus votis, liberiſque ſuffragiis conſcenderis. Tum, quòd nullus à conditâ Poloniâ Princeps fuiſſe à Scriptoribus noſtris memoretur, in quem tam ſubitò vniuerſæ patriæ Optimatum, ciuium, populorum, atque Orbis propè totius ſtudia, tanto ardore, tamque fatali beneuolentiâ conſenſerint. Nullus tam charus Principibus Chriſtianis. Nullus tam metuendus barbaris. Nullus qui ſic omnium ordinum, ætatum, apud ſuos, apud exteros, publicè, priuatim, penitùs inſederit affectibus. O te igitur beatum, VLADISLAE, cui certatim fortuna virtuſque tua, pro gloriâ tuâ contendunt! habes etenim, quibus plura deſiderare non poſſis: genus Heroicum, patriam ſplendidiſſimam, Regna opulentiſſima, ciuium amorem conſtantiſſimum, affinitates totius Europæ Principum amiciſſimas; & quod ad immortalitatem

tem

Digitized by Google

tem comparandam maximè conducibile eſt, diuinam propemodum cùm corporis tum animi indolem. Quæ ſingula, ſicuti rariſſimè in vnum quempiam congeſta conſpici ſolent; ita ſanè in te, mirâ ſummi Dei clementiâ collocata, te ſummè ornatum inter Reges ac Principes reddunt, & maximopere illuſtrant. Natus ſiquidem es familiâ tali, cuius Regia ſtemmata recenſere, æquè ſtolidum eſſet, ac ſi quærere quoque, num bellicoſiſſimi Septemtrionis populi, Gothi, Suedi, Vandali, atque Sarmatæ, Reges vmquam ſuos habuerint: quibus maiores tui, tot ætatibus, tot ſæculis feliciter imperarunt. Tanta quippe nobilitas originis tuæ, tantum lumen Regiæ domus ac ſtirpis, vt nihil tibi addiderit honoris hoc Diadema, quod contulimus, nihil ſacrum iſtud Solium, quod conſcendiſti; quinimò vtrumque illud tuarum adhuc virtutum radiis, ac diuinæ gentis origine, mirificè illuſtratum eſt. Atque propterea non eſt animus in præſentiâ, incomparabile generis tui decus, paternum atque auitum Regiis imaginibus inſigne, maternum verò Auſtriacæ Domus magnitudine inclytum, tenuitate ſtili, non tam celebrare, quàm offuſcare: quos vtroſque ſic pacis, ſic belli decora nobilitarunt, vt cuiuis veterum Heroum poſſint, non ſolùm conferri, verùm etiam anteferri. Quæ omnia, ſi ſummæ ipſorum fortunæ defuiſſent, ſolus pater tuus SIGISMVNDVS, ad ſplendorem illuſtriſſimi generis, ad Regij nominis gloriam, & famæ æternitatem ſuffeciſſet: qui Rempublicam noſtram, poſt obitum fortiſſimi Regis STEPHANI BATTOREI, Interregni fluctibus concuſſam, & ciuium diſcordiis in partes diſſectam, pænè ab interitu ad vitam reuocauit, viribus firmauit, auctoritate muniuit, dignitate auxit, opibus honeſtauit. Cuius fama, iampridem ſumma & immortalis, nunc quoque per te creſcit, tuæque gloriæ gradibus apicem Regij faſtigij tranſcendit. Clarior quæque virtus, vti ſapientes dicunt, neceſſitatem omnino quamdam æmulandæ alienæ gloriæ ſibi ipſi imponit, & quaſi perpetuò adhærens monet, nullo genere committendum, vt partum decus ſuâ ſo-

Digitized by Google

cordiâ deſerat. Proindeque maiorum gloria, non tantùm poſteris lumen, ſed etiam ad ſumma quæque incitamentum eſt: quia vt illis pulchrum & laudabile fuit, gloriam pârere, & ſuis relinquere; ita his turpe erit, eamdem à maioribus acceptam tueri & augere non poſſe. Pari ferè modo & patriæ gloria, poſt generis ſublimitatem, excellentibus ac generoſis animis eſt calcar ad virtutem, ad res præclaras ſtimulus, & ad magna facinora incitabulum. quæ tibi, VLADISLAE REX AVGVSTISSIME, eſt nobiſcum communis. Terra optima, ferax frugum, fructuum, metallorum, omniumque optimarum rerum fertilis; gregibus, piſcibus, armentis abundans; cuius latitudo & longitudo tam multa, tam ampla, & tam immenſa eſt, vt plus habeat apud politiores populos admirationis, quàm apud plebem credulitatis. Hæc in omni genere virtutum viros præſtantes parit, qui & animi & corporis dotibus excellunt: habetque, vel te ipſo teſte, fortiſſimos milites, experientiſſimos Duces, facundiſſimos Oratores, clariſſimos Vates. Hæc eadem religionis Catholicæ propugnaculum eſt, hæc pietatis Chriſtianæ vicinis populis exemplum. Quæ cùm ſemper Regum ſuorum ac Principum obſeruantiſſima fuit, tum quoque te, VLADISLAE PRINCEPS INCLYTISSIME, amat vt ciuem & alumnum, colit vt Regem & Dominum, veneraturque ſincero affectu, vt publicæ felicitatis parentem, vel ipſius Numinis inſtinctu deſignatum. Ergo nunc communia tibi nobiſcum, REX AVGVSTISSIME, tam læta, quàm triſtia omnia; nec magis ſine te Sarmatæ tui non eſſe felices, quàm tu ſine nobis potes. Et vt omnino felices nos efficias, opus eſt, vt tuo exemplo ad honeſtatem, tuâ tutelâ ad pacem, tuis rectè factis ad pulcherrimam gloriam nos dirigas, inſtruas, & promoueas. Nec enim temerè exiſtimandum eſt, REX AVGVSTISSIME, Principes & Imperatores, quorum conditio in terris ad Deum accedit, caſu eligi aut fortunâ, & hominum imperio, ſine Numine & occultâ quadam Fatorum poteſtate, præfici: ſed fiunt reuerà, vt probitate præluceant, ma-

ieſtate ornent, conſilio iuuent, auctoritate muniant, prudentiâ foueant, & dignitate augeant ſubditos ſuos, quibus imperitant. Quapropter, VLADISLAE REX, natura te inclyti Poloniæ Regni Principem genuit; tua verò virtus, quâ Rex creatus es, te nunc huius eiuſdem parentem effecit: illa fuit communis reliquis Principibus, Sereniſſimiſque fratribus tuis, naſcendi conditio; hæc verò, præter primogenituræ prærogatiuam, probitatis ac prudentiæ tuæ ſingularis, teſtis eximia. Qui, vix ab incunabulis egreſſus, liberale ſtatim ingenium, & ſupra ætatem animi magnitudinem oſtendiſti, atque illis potiſſimùm artibus vacaſti, illis diſciplinis, præceptorum monitis obtemperans, incubuiſti, quæ ad tantum munus obeundum neceſſariæ videbantur, & ad reddendum te tanto ſceptro dignum eſſent accommodatæ. Vltra quod, tot annis, in gremio ſapientiſſimi Patris, regendi diſciplinam feliciter hauſiſti, & huc vſque æui productus, ab exemplo illius imbibiſti Regias virtutes, comitatem, moderationem, prudentiam, conſtantiam, grauitatem, iuſtitiam, quibus deinde poſſes Reipublicæ noſtræ Polonæ nauem, mediis quoque in fluctibus ac tempeſtatibus, gubernare. Vnde ambigendum non eſt, quin rerum gerendarum gloriâ, ſuperiores VLADISLAOS omnes, quinimò anteceſſores tuos Reges Poloniæ omnes, Diuumque patrem tuum SIGISMVNDVM æquare debeas, aut etiam ſine controuerſiâ ſuperare; hoc præſertim tempore, quo plurima ſe offerunt & noſtræ & totius Chriſtianæ Reipublicæ pericula, re & exemplo pertimeſcenda. Et quantum ad bellicas artes, & militarem gloriam: dediſti, REX AVGVSTISSIME, iamdudum experimenta virtutis felicitatiſque tuæ euidentiſſima, contra varios ac multiplices Poloniæ hoſtes à Patre tuo miſſus: à Patre inquam, quo nemo Regum veterum Ducumque Poloniæ, vel maiora geſſit in Moſcouiâ, vel fortunæ ac virtutis maius pretium ab vniuerſis tulit. Nam & Smolenſcum, ante centum ferè annos nobis ereptum, cum vniuersâ Seuerienſi prouinciâ reſtituit; & ampla illa Ru-
thenorum

thenorum Regna vſque ad Hyrcanum mare populatus, ac vrbe metropoli Moſcouiâ, à quâ toti Imperio nomen, armis potitus, ipſum quoque Magnum illorum Ducem Ioannem Suiſcium, cum fratribus eius, Demetrio atque Baſilio, illo exercituum ſupremo Præfecto, iſto Regni Cancellario, totoque ferè Senatu, & Religionis Patriarchâ, Varſouiam in triumphum duxit. Eoque ſanè facto, ſimul & tibi, REX VLADISLAE, tum temporis adhuc adoleſcentulo, ad magnum illud Aſiaticæ Sarmatiæ Imperium, & militarem gloriam, viam ampliſſimam aperuit: cùm tu videlicet à debellatis hoſtibus in Principem electus, ad proſequendum ius tuum armatus proceſſiſſes, qui nuperrimè liberis vocibus expetitus, vnicum auxilium feſſis bello eorum rebus videbaris eſſe. At fata te nobis deſtinatum, à perfidiſſimæ gentis ſcelere, cui Principes ſuos laniare ludus eſt, mirabiliter ſeruarunt, noſtræque Europææ Sarmatiæ præeſſe voluerunt, qui ad totius Orbis regimen ſufficeres. Igitur offenſus dolo inconſtantiaque ipſorum, qui vltrò Staniſlao Zolkieuio, Polonæ militiæ Magiſtro, fidem ſpoponderant, teque ardentibus votis expetere ſimulabant; cum Lituanicarum copiarum Summo Præfecto, Carolo Chodkieuicio, in meditullium vſque Moſcouiæ progreſſus, ita ſæpè, ita fortiter, ita feliciter aduerſus ſchiſmaticos illos Ruſſos dimicaſti, vt vbique verſutiſſimæ gentis aſtus conſilio eluſeris, temeritatem eorum virtute domueris, pertinaciam conſtantiâ fregeris, opulentumque illum Ducatum Seuerienſem, ac Czerniehouienſem prouinciam ſeptuaginta ferè oppidis frequentem ab illis extorſeris; cùm neſcio quæ infeſtior fortuna, tuæ inuidens felicitati, totum Imperium denegaſſet, barbarâ illâ gente, & ad tumultus contra Catholicos pronâ, ad rebellionem repentè concitatâ. Vbi actas à te ſub pellibus hiemes, æſtates inter bella ſudatas, dies noctesque præliando aut vigilando conſumptas, quis pro merito explicare poterit? Non tam patiens Boleſlaus Chrobrus rudimenta militiæ, ſub Mieſcone patre, duro tum temporis Sarmatâ, tolerauit;

Digitized by Google

lerauit; nec pari indole Boleſlaus Criuouſtus puer in tentoria Seciechi bellicoſiſſimi Ducis ſucceſſit; nec futurarum ſpe certior virtutum, Nicolai Palatini Cracouienſis caſtra Leſcus Albus, nondum diademate reuinctus impleuit: quos etſi plurimâ laude dotauerint noſtri Scriptores, nullus tamen tecum in militiæ peritiâ exæquari poterit, quam tu magno illo Heroë monſtrante didiciſti. Verùm hæc incunabula tibi, REX AVGVSTISSIME, & rudimenta ſanè fuêre, cùm iuuenis admodum tunc Moſcouiticâ lauro gloriam Patris augeres. Maiores certè ac longè clariores triumphos è Daciâ ciuibus tuis exhibuiſti, quando immaniſſimos CHRISTI hoſtes Turcas ad Chotimiam repreſſiſti, repuliſti, deuiciſti: & quod potiſſimùm celeberrimæ illi victoriæ, tuæque, INCLYTE REX VLADISLAE, gloriæ ac ſplendori attribuitur, tam ſuperbum Tyrannum, tamque numeroſo exercitu inſtructum, vt ſupra trecenta pugnatorum millia in caſtris eius numerarentur, ad pacem petendam adegiſti. Cùm etenim annis abhinc circiter tredecim, ſceleratiſſimus ille & religionis & patriæ noſtræ hoſtis, Byzantij Imperator Oſmanus, validiſſimis copiis in Valachiam immiſſis, milites noſtros qui Gratiano Regulo ſuppetiabantur, ad Czeczoram multitudine ſuâ oppreſſiſſet, perque vicinas Ruſsiæ prouincias, Scytharum phalangibus dimiſſis baccharetur, vaſtaret Podoliæ agros, oppida Volhyniæ diriperet, depopularetur Pocuciam, incenderet Premiſlienſis diſtrictus pagos; non ſexui, non ordini, non ætati vlli parceret; cæde ac ſanguine compleret omnia: Tu, VLADISLAE REX INVICTISSIME, à Patre tuo diuiniſſimo illo Principe, cum legionibus & tribunis tuis miſſus, tantâ alacritate æſtate ſequenti bellum, contra furentem illam belluam, Turcicum inquam Cæſarem ipſum, ſuſcepiſti, tanto animi ardore geſſiſti, tantâ prudentiâ felicitateque confeciſti, vt vnâ æſtate tam immenſas opes, & tam ingentes barbarorum vires, nemine ex Chriſtianis Principibus ſuppetiante, ſolus præter omnium opinionem attriueris; atque tibi apud ciues tuos amorem, apud exteros verò

Digitized by Google

rò atque poſteros immortalem gloriam , comparaueris. O vis virtutis, quid non in pectoribus verè generoſis efficis? quid non attentare atque audere ſublimes animos iubes? Cùm omnes incolæ Sarmatiæ, panico quodammodò terrore, poſt cladem illam Czeczorienſem conſternati iacerent, cùm duces Poloniæ & milites ferè præcipui in acie cecidiſſent, aut capti in ſeruitutem abducti fuiſſent, cùm vicini & remotiores populi iam de nobis deſperaſſent: Tu Regis filius, regios animos ſumens, non ſecùs ac ſalutaris quidam Genius, concitatos illos barbariæ fluctus in inſtanti ferè tuâ præſentiâ pacaſti; ſurgentes ab Aſiâ ventorum turbines, tuâ virtute depuliſti; optatiſſimam cælo Sarmatico ſerenitatem tuâ felicitate induxiſti; conſternatoſque Polonorum tuorum animos, tuâ prudentiâ, tuâ animoſitate, ad meliorem ſpem incitaſti, ac victoriâ recreaſti, ex ipſis faucibus fati Republicâ noſtrâ ſeruatâ. Macte ergo hac tuâ dexteritate, tuâ fortunâ, VLADISLAE REX INVICTISSIME: hæc enim incorrupta meritorum teſtis poſteritas mirabitur, & digno præconio conſecrabit: hæc patres ſeris nepotibus lætiſſimis votis tradere geſtient: hæc Hiſtoriæ genius futuris ſæculis ſeriò commendabit: ciueſque Poloniæ ipſi, non fortunas modò ſuas, quòd per te fuerint tunc ſeruati, verùm etiam ſua capita, quoties res tulerit, ſine vllâ cunctatione pro te in quodlibet periculum offerent. Qui equidem ſic per te ſeruati, vt te barbarica illa trophæa reportantem tum temporis exceperint; vt ominibus optimis proſecuti fuerint, cùm Cracouiam metropolim Regni ingredereris. Teſtis tu ipſe PRINCEPS INCLYTISSIME, teſtis hic dies felicitatis publicæ auſpex, qui te ibidem locorum priſcâ conſuetudine Sarmatico Imperio inaugurauit; vel ex inde votis omnium exoptatum. Quapropter, REX SERENISSIME, armorum gloriæ, adnatæque tuæ felicitati, multum ſubditi tui debemus; tantumque tribuimus virtutum tuarum meritis, quantum conſecuti ſumus per te incolumitatis. Nam licet tu à teneris annis ita vitam tuam inſtitueres, mores componeres, actiones tuas formares, vt dignus red-

dereris paterno ſolio, quod tibi nunc in Comitiis Varſouienſibus omnium ſuffragiis conſcendere datum eſt; præcipuè tamen ob dignam tuo nomine armorum gloriam, & ſtudium rei militaris ſingulare, in Regem noſtrum electus es: vt cùm Patrem habueris, vltra omnes retrò Principes Sarmatiæ noſtræ laudatiſſimum, præterque centum & quinquaginta velitares pugnas, quatuor & quadraginta celeberrimis victoriis glorioſiſſimum, ipſe non inferior peritiâ rei bellicæ illo exiſtas. Qui diuturnitate regnandi edoctus, gentem noſtram inter arma, ac propemodum cum armis natam, bellicoſiſſimis Regibus gaudere; ita te, veterum Sarmatarum more, plurimis bellis & difficillimis Reipublicæ temporibus exercuit, dum aptaret Imperio, vt & vltimo ſuæ ætatis bello, te caſtrenſe contubernium ſecum habere in Pruſsiâ iuſſerit: quò poſſis ciuibus tuis monſtrare, te aliquando muneri paterno haud imparem futurum. Atque hæ bellicæ quidem laudes, quemadmodum tuæ ſunt, VLADISLAE REX, propriæ ſcilicet & peculiares; ita illæ pacis artes certatim ſibi te vendicant, fides, iuſtitia, grauitas, altitudo animi, ac moderatio eiuſdem: tum liberalitas, conſtantia, clementia, pietas, comitas, affabilitas, humanitas: quæ maieſtatem pariter & gratiam conciliant; & cùm mortales omnes ad te amandum colendúmque alliciant, regij tamen Diadematis fulgori nihil officiunt, quinimò te omni laudis atque præconiorum genere ornatiſſimum reddunt. Ac primùm omnium, quanta tua erga Deum Diuoſque pietas; quos aris, ſimulacris, donariis ornaſti? quanta animi deuotio; quam piis in egenos largitionibus, religioſiſſimiſque ad loca ſacra peregrinationibus declaraſti? quanta veneratio Myſtarum & Antiſtitum; quam Pontificum omnium Patri, & Eccleſiæ totius capiti, PAPÆ VRBANO VIII. exhibuiſti? Dediſtique arrham pietatis tuæ, cùm Orbis vrbem adires, & anni Sæcularis ſolemnitatem tuâ præſentiâ condecorares, limina Principum Apoſtolorum debitè veneratus; & ſancti tui Tutelaris, Regis VLADISLAI, ſtatuam auream, deuotionis tuæ monumentum

numentum reponeres, Diuam Lauretanam deprecatus. Memineris ſiquidem, te eo Parente eiſque Maioribus editum eſſe, qui, vt cultum Numinis diuini augerent, vt ſectas Religioni noſtræ inimicas exſtirparent, vt Chriſtiani nominis fines quàm longiſſimè propagarent, vt Antiſtitum Orthodoxorum auctoritatem ſanctam atque inuiolatam præſtarent; & Regna opulentiſſima ab hæreticis ſibi oblata contempſerunt, & reditus Eccleſiarum, integris Prouinciis donatis, auxerunt, & Epiſcopos dominiorum ſuorum Catholicos omnes, ſanctioris Senatus Collegio adſcripſerunt: & nullam ſibi vmquam difficultatem pertimeſcendam, nullum periculum detrectandum, nullam dimicationem refugiendam, pro aſſerendâ Chriſtianâ religione putarunt. Maximè verò pater tuus SIGISMVNDVS, vir planè diuinus, & publicæ felicitatis auctor, qui vt ſemper Regio excelſoque animo fuit, ita nihil cælo magis cognatum amicúmve eſſe putabat, quàm animum Deo parêre, & mortalibus imperare gnarum. Vnde ſicuti regnare tot populis, totque nationibus, non niſi ex præſcripto honeſti ſemper ſtuduit; ſic quoque cultum diuinum, non niſi ex doctrinâ & traditione Eccleſiæ, obſeruare voluit. Quòd itaque delubra nunc Poloniæ marmore nitent, auro radiantur, beneficij Patris tui eſt; quòd Clerus augetur poſſeſſionibus, honeſtatur dignitatibus, liberalitatis Regiæ; exempli verò, quòd in iis pietas viget, fulget ſanctitas, fides triumphat. Iam autem Religio & Sacrorum cultus, ſi purè integreque ſeruetur, populos in fide & officio continet: neque ſolùm intra vrbium mœnia, verùm & inter priuatos parietes pacem & concordiam nutrit, atque eo imperia ac ſceptra florentiſſima reddit. Contrà ſi à veteribus inſtitutis recedatur, ſublatâ Sacrorum reuerentiâ, paulatim à diſceptationibus ad arma concurritur, euertiturque non tantùm Religio, ſed & ipſum Regnum. Quemadmodum itaque religionem in Deum Opt. Max. tibi ſanè ab incunabulis atque ipsâ naturâ inſitam eſſe videmus; ſic te clementiâ quoque & humanitate, quæ à Numinis reuerentiâ ortum

ortum ſuum habent, Patri tuo ſimillimum eſſe lætamur: gaudemuſq́ue ſaluberrimo olim Principi, non libidine præcipitem, non auaritiâ cæcum, non crudelitate immanem, non furore vecordem ſucceſſorem dari; ſed grauiſſimâ modeſtiâ, humaniſſimâ comitate, ſimpliciſſimâ maieſtate prædictum filium ſubſtitui; & quem ne veteres quidem illi vitæ Moderatores exemplis ſuperare, aut præceptis onerare poſſint. Nihil autem eſt, Rex Avgvstissime, quod Principes ac Moderatores populorum magis deceat, quàm animi moderatio & temperantia; vt quantum ceteros imperio & poteſtate præcellunt, tantum ſibi ipſis humanitate & facili animi inductione dominentur. Nec ad pacem quoque cum finitimis retinendam quidquam vtilius eſſe poteſt, quàm Regum moderatio & compoſiti mores: quandoquidem ex immoderatâ libidine eorum, iniuſta plerumque bella temerè ſuſcipiuntur, ſceleratè geruntur, turpiter deponuntur: domi verò ciues & ſubditi omnes aſſiduè tumultuantur, variis exactionibus, variis iniuriis preſſi. Licet igitur Poloni nuſquam tyrannum habuerimus, aut pati potuiſſemus, libertati innutriti; inter varias tamen Principum noſtrorum virtutes, maximè Diui Patris tui benignitatem etiamnum admiramur: qui Marci Antonini Imp. exemplo, imò Regum Poloniæ more conſueto, adeò ſe ciuilem commodumq́ue omnibus Principem præbebat, vt adeuntium cuiuis dexteram placidè porrigeret, vt Nobiles omnes capite aperto veneraretur, vt coram Senatu & Epiſcopis aſſurgeret, vt neminem ſortis tenuioris à ſuis cuſtodibus prohiberi aditu pateretur; & ſingulis ferè diebus pro tribunali ſedens, non iuſtitiæ tantùm, ſed & clementiæ ſingularia exempla ſubditis daret. Edoctus vel à ſacrâ Scripturâ, vel à Romano Sapiente, *Principis mentem tantò in ſuos benigniorem eſſe debere, quantò ſit fortunâ præſtantior, dignitate nobilior, faſtigio ſublimior*. Atque hinc, non humanitatem modò ipſius, quâ nihil eminentius ſol aſpexit, læti adorabamus; ſed ſanctos etiam palatij eius ritus, & priſcis æquanda cærimoniis inſtituta, libentes venerabamur. Inter

quæ

Digitized by Google

quæ tu VLADISLAE REX enutritus, innatâ tuâ facilitate, omnes comitatis numeros obibas: quoſcumque te adeuntes non ſolùm benignè excipiebas, verùm etiam ſuauibus verbis familiaribuſque blandimentis demulcebas, ſi quos fortunam ſuam incuſantes audiebas: Titique Imperatoris exemplo, neminem vmquam abs te triſtem abire patiebaris; & diem perdidiſſe exiſtimabas, quâ nihil cuiquam præſtitiſſes. Sed & nunc Diademate reuinctus, & ſolio paterno auctus, parem comitatem, parem modeſtiam, parem in tuos charitatem repræſentas: cumque iis, qui ſe tibi aliquando virtute commendarunt, conſuetudine delectarunt, vtilitate demeruerunt, incorruptâ Regiâ Maieſtate, in omnia familiaritatis officia deſcendis: & nec videri modò patiens, ſed facilis adiri, è proximo ciuium tuorum vota accipis; Principemque obliuiſceris, vt amicum præſtare poſſis. Quapropter alij ceteras in te dotes narrent, quæ, etiamſi purpura & coronæ abfuiſſent, famam tamen & ſcriptores haberent; ego ſolam Maieſtatis tuæ humanitatem deprædicabo, quâ ætatis noſtræ nemini cedis, & quæ vna inter innumeras virtutes tuas adeò ſplendet, vt exiſtimem veniam mihi facilè concedendam, ſi quid minùs ornatè, minùs accuratè, minuſque diſertè de eâ dixerim. Hæc enim tam admirabilis in te eſt, quàm rara in principantibus; tam clara in Rege, quàm iucunda fuit in priuato. Si modò priuatus dici poteras, qui atauis Regibus prognatus, ad ſceptra manus ſub patre parabas; adque augendum faſtigium, rem nullam aliam requirebas, præterquam ciuium tuorum amorem: optimè gnarus, quòd vt faſtus & elatio ſuperba deturpat cuiuſuis dignitatis eminentiam, ſic facilitas & ſubmiſſio Principum exornat ſublimitatem ipſorum, ſubditorumque beneuolentiam ſibi facillimè conciliat. Nec in ſummâ poteſtate creſcere quis alio modo poteſt, niſi ſi ſe ipſe ſubmittat, ſecurus magnitudinis ſuæ. Igitur tam ſublimi genere ortus, tam illuſtri & glorioſo Patre natus, ſtatuiſti, REX AVGVSTISSIME, mortales omnes humanitate tibi deuincire, non maieſtate perſtringere; fa-

cilitate allicere, non ſeueritate deterrere: & qui nunc in Comitiis electionis contrarij tibi fuêre, Regiâ clementiâ amicos tibi parare, quàm ſeuerâ iracundiâ miſeros efficere. Idque ipſum Patris tui clementiſſimi Principis exemplo, qui in ſimili negotio ciuibus pro ſuâ libertate Auſtriaco eius æmulo ſuffragia adſcribentibus, atque iterùm poſt aliquot annos bello ciuili contra ſe inuerecundè inſurgentibus, benigniſſimè ignouerat; *pulcherrimum arbitratus*, vt inquit vetus Panegyriſtes, *adhærere lateri regio, non timoris obſequia, ſed vota pietatis.* Et quoniam optimum quemque Principem niti & contendere decet, vt non tantùm moderationis exemplis, ſed iuſtitiæ quoque monumentis, etiam poſt ſe, Reipublicæ proſit; ideò iuſtitiam Patris atque pietatem, REX AVGVSTISSIME, ſic imitaris & ſequeris, vt omnibus ad te confugientibus, diuerſamque opem, aut contra aliorum iniurias, aut pro ſuis commodis poſtulantibus, quaſi legata Patris videaris exſoluere. Amas ad hæc conſtantiam ciuium: rectoſque ac viuidos animos Nobilitatis noſtræ non contundis, vt alij Principes conſueuerunt; aut deprimis, vt Tyranni barbarorum: ſed foues, vt verus Sarmata; & attollis, vt animoſus Polonus; optimumque ac doctiſſimum quemque ſpontè perquiris, vt optimus Princeps; atque illis vltrò honores, vltrò Sacerdotia, & vrbium Prouinciarumque præfecturas offers. Hi amicitiâ tuâ, hi iudicio florent: his reliqui libenter parent, his vniuerſi velut tibi ipſi fauent; nec vllus ferè inuidet, quia omnes ſciunt te non niſi ex optimis amicos ſeligere. Adeoque hinc tuæ probitatis tuæque ſapientiæ ſplendor omnium mentibus affulſit, vt aurea illa, quæ ab antiquis tempora Saturni vocabantur, eueniſſe iterùm videamus, quibus Aſtræam ipſam in terras è cælo, tuæ Maieſtatis fretam numine, rediiſſe conſpiciamus. Nam quid ego de prudentiâ dicam, quâ te pænè credimus fore ipſo Patre potiorem? Hanc enim tibi non tantùm domi & in Poloniâ ſolâ, ſed etiam foris, vt celebratus ille Vlyſſes; & nec præceptis ſolùm aut lectione, ſed vſu diuturno & obſeruatione diligenti

genti ſub Patre tam ſapienti Rege comparaſti: dediſtique tam multa experimenta in rebus bellicis & Reipub. adminiſtratione, vt nihil penitus ſit, quod non ſperemus tuâ virtute & prudentiâ poſſe inſtitui, magnitudine confici, conſtantiâ vigilantiâque obtineri. Ac propterea nolo hîc prætcrire tuæ peregrinationis decus, ſplendorem, feſtiuitatem, amplitudinem; quòd non aliâ viâ pertingi ad veram germanamque ſapientiæ laudem putauerit antiquitas, quàm variis obeundis regionibus, cominus noſcendis omnis generis mortalium ingeniis, periclitandis exercendiſque negotiis. Vt primùm itaque, Diuâ Czenſtochouienſi exoratâ, patrios fines, REX VLADISLAE, egreſſus fueras, certatim extemplò in Sileſiâ, Morauiâ, Auſtriâ, apparabantur illuſtres ciuitatum, Optimatum, Præſulum legationes & occurſus, qui te Viennam omnes ad auunculum tuum SACRATISSIMVM IMPERATOREM FERDINANDVM II. magnâ cum feſtiuitate deducere deſiderabant; niſi hanc pompam, innatâ tuâ humanitate & modeſtiâ vltrò euitaſſes, priuati in ſpeciem exiguo comitatu contentus. Aſt in vrbe ipsâ, quàm amanter ab eo & honorificè fueris exceptus, quàm ſplendidè tractatus, quàm munificè donatus, nemo eſt in Europâ qui neſciat; præſertim ſi conſideret tam ſolemnes conſanguineorum Principum congreſſus, complexuſque Regum, tam varias aulicorum cærimonias, & tam celebrem vbique feſtiuamque mortalium frequentiam. Non hîc enumero tot inſignium Procerum lumina, tot Heroas atque Heroinas Germaniæ, tot Nobiles, Barones atque Duces Belgicæ, admiratores tuæ virtutis, qui conſpectum tuum quaſi cæleſte aliquod beneficium deſiderarunt videre, & velut templum aut aram venerati, appoſitis donis maieſtatem demereri voluerunt, cùm ad SERENISSIMAM HISPANIARVM INFANTEM ISABELLAM amitam tuam ſalutandi cauſsâ ires; properareſque videre celebrem illam obſidionem Bredæ, & famoſum Catholicæ militiæ Ducem, AMBROSIVM SPINOLAM. Nec volo commemorare, quomodo Bauariam Tirolimque tranſieris, ab

Digitized by Google

affinibus Principibus munificentiſſimè paſſim honoratus: cùm nulla gens fuerit, in toto itinere illo, quà lata ac longa Germania eſt, quæ te non honoribus plus quàm regiis dignum iudicarit, dum omnes quiddam in te regiâ maieſtate præſtantius ominarentur atque præſagirent. Similiter quoque & Italiæ peregrinationem omitto; vbi ad ſingulas regiones, ſingulas vrbes, ſingulos vicos, publica gaudia inſtaurabantur. Sed præcipuè in Vrbe illâ æternâ, quæ quondam Imperij ſedes fuit, nunc verò domicilium eſt Religionis: cùm te Apoſtolorum limina ſalutantem Pontifex Max. VRBANVS VIII. ineffabili gaudio conſpiceret, ſummo cum amore exciperet, incredibili affectu complecteretur, regali munificentiâ tractaret, regalibus muneribus ornatum dimitteret. Quid Neapolis? quid Florentia? quid illud miraculum orbis, Veneta Reſpublica? omnes profectò iſti, vt naturâ egregij ſunt, & in Principum venerationem proni, ſic quidquid opum, quidquid nobilitatis, quidquid ingenij, quidquid ſplendoris obtinent, id omne certatim ad tuum aduentum condecorandum deprompſerunt atque effuderunt. Et quacumque, REX AVGVSTISSIME, inceſſeras, fauſtis acclamationibus omnia perſonabant: omnes redundantem & foras erumpere geſtientem lætitiam ore, oculis, manibus indicabant: omnium in te vno figebatur obtutus: omnes te, non vt vnum ex filiis Regis Poloniæ, ſed vt firmiſſimam ac ſolidiſſimam Sarmatici nominis ac dignitatis columnam intuebantur: omnes fortem illam dexteram barbarorum domitricem, Chriſtianitatis liberatricem, victoriæ confectricem exoſculari cupiebant; & tanto genere; tantoque ac tam celebri patre dignum filium iudicabant. Multa equidem ille in Republicâ noſtrâ, annis ferè quinque & quadraginta, tum belli tùm pacis tempore præclara geſſit, quibus ſic omnium inuidiam ſuperauit, vt, reiectis omnium obtrectatorum calumniis, quas vicini noſtri ſcriptis publicatis euulgarunt, Orbis ipſe terrarum de illo ſemper locuturus ſit. Horum autem omnium quæ famam illius immortalem propagant, cùm tu VLADISLAE

REX

Digitized by Google

REX pars haud poſtrema fuiſſes; quid mirum, quòd in te, tot externi populi, totque diuerſæ nationes eius virtutem adorauerint? Deuicit ille Sudermanum, Moſcum, Valachum, Scytham; Tranſſiluanorumque ac Moldauorum multa millia interfecit: tu fortitudinem illius, iam in principiis tyrociniorum tuorum, conſecutus es, cùm profligatis aliquoties Ruthenorum copiis, fertiliſſimam vltra Boryſthenis fluenta Prouinciam ab hoſte extorſiſti; totâque Moſcouiâ peragratâ, reſiduum ditionis Smolenſcenſis, ſuperbo illi Tyranno eripuiſti: idque alieniſſimo tempore, hieme ſæuiſſimâ, cùm agros glacies, glaciem niues premerent; cumque ipſi anhelitus hominum, vt Arcturo proximis regionibus naturale eſt, circa ſua ora concreti, rigore caneſcerent, excubantes per noctem interimerent, itinerantes ſuffocarent, atque præliantibus maximo impedimento eſſent. Plurimas item ille barbaras nationes, Mahometi veſaniâ occæcatas, victoriâ domuit, veniâ mitigauit, fœderibus deuinxit. Tu bello Chotimenſi, & præterita illorum ſcelera puniſti, & totius Tartariæ lubricam fidem timore vinxiſti. Vnde nulla iam in viciniâ Sarmatiæ noſtræ tam ferox natio eſt, quæ te non metuat ob fortitudinem, aut non diligat ob virtutem: nulla tam ſtupida & agreſtis, quæ abs te omnia bona non ſperet, deque te ſibi omnia ſumma non polliceatur: nulla tam dura & intractabilis, quæ tuo non cupiat ſubeſſe Imperio. Et ſi qui fortè ſunt Poloniæ hoſtes, qui nondum virtutis tuæ fulmen exceperint; vt primùm te audient Regem noſtrum ſalutatum eſſe, nominis tui terrore perculſi, & velut afflati, credo ſtatim quieſcent. Optimè enim ſciunt, quòd ſic te ad ſceptra, & ciuium tuorum gubernationem, præparaſti, vt cùm iam ad plenum bellicis artibus abundares, ciuilis quoque vſus experientiam tibi ſufficientiſſimam ſub Patre comparaueris; inque eam rem terras externas luſtraueris, cognoueris mores gentium, regionum ſitus, opportunitates locorum; & diuerſam cæli temperiem, vt patrium ſidus, ferre conſueueris, habens à naturâ corpus ſolidum, neruoſum, maſcu-

C 3 lum,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

lum, ad omnes labores aptum: & in quo virtutum à tot maioribus tradita maieſtas relucet. Sed præcipuè in vultu, diui Patris tui ſimilitudo effulget, cuius Heroicus adſpectus, regiaque effigies, velut à proauis hereditaria, ad te quoque tranſmiſſa videtur. Taceo hîc animum tuum cæleſtem, igneum, indefeſſum, futuri prouidum, intentum rebus, numquam otioſum, & omnibus omnino opibus, omnique fortunâ, atque ipſo demum Regno maiorem. Taceo diuinam illam eloquentiam, ſublimem, acutam, rebus plenam, & cùm in Italicâ, Germanicâ atque Latinâ linguâ facundam, tum in vulgari noſtrâ Polonicâ prorſus ſtupendam: vt manifeſtè appareat, naturam quoque tibi, cùm naſcereris, ſe propitiam exhibuiſſe; hancque formæ dignitatem, atque hanc vim dicendi indulſiſſe, quæ tibi primùm multum gratiæ ac venerationis apud omnes acquireret, deinde regium iſtud ſolium, quod poſſides, hac tuâ diuinâ formâ, quaſi numinis vice decoraret. Solet enim ſummus ille rerum Opifex, iis qui vices ſuæ diuinitatis in terris gerunt, vt vultus ceteris mortalibus magis conſpicuos dare, ſic animos quoque longè vaſtiores inſpirare, ne facilè tanto oneri ſuccumbant; ſed vtriuſque fortunæ vices, cùm pectore firmo, tum graui quadam ſermonis copiâ, & in ſeipſis, & in ſubditis ſuis temperare ſciant. Hincque eſt, REX AVGVSTISSIME, quòd te Poloni tui omnes ſummoperè amamus, & tibi vltra omnium noſtrûm fata victuro vouemus: quòd te nimirum omnibus Regiis virtutibus à Deo Opt. Max. ornatum videmus: & nec ſimilitudinem modò in te Patris contemplamur, cuius lætiſſima facies, & amabilis vultus, in omnium Sarmatarum ore, oculis, animo ſedet; ſed diuinam illam, vti dixi, ingenij ac eloquentiæ vim, animumque immenſum ac verè paternum admiramur. Et dum in ſolio ſedentem conſpicimus, SIGISMVNDVM exceſſiſſe non credimus: quia idem eſt, quem rurſus in te colimus, aſpectus; eadem in fronte grauitas, eadem in oculis & in ore tranquillitas, idem rebus in omnibus ſplendor, iidem aulæ ritus, eademque palatij ſanctitas, ac ſumma

cærimo-

cærimoniarum maieſtas. Quapropter Patre tuo Principe ſaluberrimo, vt moriendi lege homines naſcimur, ad ſidera euocato, cùm paſſim SIGISMVNDVM votis, fletu, lacrymiſque repoſceremus, & in Comitiis atque Conuentibus noſtris ſtudioſè quæreremus, quiſnam ſit ille, qui debeat tantam molem ſubire, & nutantia Polonæ rei fata ab obitu illius ſuſcipere; huncque Sarmatici faſtigij apicem, non ſolùm fortitudine atque ſapientiâ, ſed decore etiam corporis & dignitatis potuerit æquare; neminem equidem alium reperire potuimus, præter te, VLADISLAE SIGISMVNDE REX AVGVSTISSIME, cui idem nomen quod & Patri, cui eadem quæ & nobis patria, iidem mores, eadem lingua, cui militarium ciuiliumque rerum ſupra alios vſus, cui diuina quædam ſupra omnes ſapientia. Te igitur, Deo auctore, omnium totius Sarmatiæ noſtræ Senatorum voto, ſingulorumque Nobilium de more ex Regni Prouinciis ad Varſouiam congregatorum ſuffragiis, per Illuſtriſſimum ac Reuerendiſſimum Principem atque Regni Primatem, Archiepiſcopum Gneſnenſem, Ioannem Venzyk, POLONIÆ REGEM creauimus, cuſtodemque populorum, ac vigilem paſtorem, vocibus vnanimis conſtituimus, quem anteà tamquam ex Annalium memoriâ diuinum quemdam hominem vniuerſi admirabamur. Tibi leges ac libertates noſtras concredidimus: tibi fortunas & opes noſtras conſecrauimus: tibi denique noſmetipſos atque pignora noſtra deuouimus. Quo ſanè facto, maiorem iam honorem, nec amor largiri, nec metus exprimere, nec vſquam adulatio poteſt comminiſci: & quo mediusfidius credimus SIGISMVNDVM etiam patrem tuum, qui nunc inter Cælites beatus reſidet, mirum in modum lætari, quòd tibi quaſi hereditario iure Regia dignitas à ciuibus collata ſit, quam ille, multis ambigentibus, electione conſecutus fuerat, liberis, prout & tu, omnium votis, ob virtutem expetitus. Videt enim Rex ſanctus ab alto cæli loco, te veriſſimum ſui exemplar & ſimulacrum, non tantùm paternæ, ſed propriæ etiam virtutis radiis illuſtrem, inter Chriſtianos

Reges

Reges niteſcere: gaudetque ſobolem ſuam in pari dignitatis gradu, in pari ciuium amore eſſe. Nec abſque cauſsâ profectò: nuſquam enim tu, VLADISLAE REX, malis artibus, malóve dolo Regium titulum quæſiuiſti; nuſquam liberrimæ genti noſtræ, aut precariò, aut fraude in aulis aſſuetâ imperare voluiſti: ſed Principis appellatione contentus, tituloque hereditarij Regni, exſpectare maluiſti, vt iidem te ciues, qui & Patrem tuum, eodemque libertatis ſuæ more declararent Regem; quamuis communi exiſtimatione atque opinione mortalium, faſces Sarmatiæ, adhuc viuente Patre, tibi ſummittebantur. O modeſtiam admirabilem! ô animum verè Regium, verè excelſum! non appetere populorum moderamen, niſi priùs ſui affectus in adulationem moderatione declaratâ; non ambire ſceptra & coronas, niſi virtute & meritis; non capere diadema, niſi æſtimatione & iudicio oblatum! Meritò igitur gratulantur tibi omnes, quicumque Rempublicam Polonam ſaluam cupiunt. Meritò diem illum publici boni auctorem, quo te Imperio dedicaſti, albo calculo notandum exiſtimant: & poſt tanta afflictæ patriæ naufragia, poſtque tam innumeras Interregni fluctuationes, ac rerum omnium diſcrimina, portum ſecurum proſpiciunt, & meliorem ſpem animo augurantur. Facilè enim perſpiciunt quid de eo ſperare debeant, qui ita ſemper vixerit, vt omnia conſilia atque facta ad ſolam honeſtatem referret: atque ita ab ineunte ætate imbutus ſit & inſtitutus, vt ſe non ſibi, ſed patriæ natum; nec vllâ in poteſtate auaritiæ prædam, aut libidinum fructus, ſed inſtrumenta adiumentaque moris maiorum, diſciplinæ ac æquitatis tuendæ & conſeruandæ, quærenda eſſe arbitretur. Quod igitur precati ſumus à Deo parente vitæ, ſalutiſque omnium auctore, vt aliquando tandem in locum Diui patris tui SIGISMVNDI ſuffectus, non tam alter, quàm pænè idem, in iſto regiæ dignitatis faſtigio locareris, id nunc iam eiuſdem Dei ſingulari beneficio tibi tributum videmus: teque, OPTIME PRINCEPS, tot luminibus clarum, tot animi dotibus illuſtrem, tot rebus feliciter

liciter geſtis conſpicuum, Cælitum comitiis, Optimatum ſuffragio, populi denique vnanimis mirabili deſiderio & conſenſione Regem deſignatum, coronatum, & fauſtis vocibus conclamatum lætamur. Te, inquam, qui veterem illam Sarmatiæ bellorum armorumq́ue gloriam renouare voles; qui magni huius gubernaculi pondus, tantis in fluctibus Europæ, ſuſtinere poteris; qui Polonici nominis ac ſeminis famam propagare omni virtute, omni occaſione ſcies; & qui ſolus tandem perficies, vt omnia tuâ felicitate, tuo conſilio, prudentiâ atque auctoritate, inter Chriſtianæ Reipub. Principes pacata ſint, almæq́ue pacis ac tranquillitatis plena. Vtinam igitur, REX AVGVSTISSIME, introferre poſſes oculos in pectora noſtrûm omnium, ac penitus introſpicere in intimos animorum receſſus! vtinam vno aſpectu luſtrares vniuerſam Sarmatiam noſtram! cerneres profectò, quantam ob id non Proceribus modò ipſis, aut Equeſtris ordinis viris, ſed ſingulis ferè qui ſunt in Poloniâ hominibus, ſplendor iſte tuus nouæ dignitatis, ac coronarum paternarum fulgor, lætitiæ attulerit voluptatem: quomodoq́ue hanc tuam felicitatem, diuerſa gaudentium ſtudia, lætis vocibus excipiant, ominibus optimis proſequantur, & fauſtis gratulationibus conſecrent, facillimè animaduerteres. Siquidem præter ſubditos tuos, qui te omni amore ac veneratione proſequuntur, ceteræ quoque gentes nationeſq́ue vicinæ, ac Principes Chriſtiani vniuerſi affines & conſanguinei tui, vt primùm te ad Regium culmen euectum eſſe intellexerunt, conceperunt animis lætitiam ſingularem, quam deinceps per Oratores ſuos decentiſſimè declararunt, aut per litteras ſignificarunt: diemq́ue illum tuæ ſublimationis candidiſſimum, quo per Regni Marſchalcos, more antiquo, Prouinciis omnibus Rex declaratus es, maximè verò quo Cracouiæ inauguratus es, optatiſſimum ſibi illuxiſſe perſuaſerunt, quòd de rebus Chriſtianis optimè ſit ſperandum; his præſertim miſeris temporibus, quibus omnia concuſſa armis, & bello labefactata ſunt, vltra ruinas altioris æui. Quare te, VLADIS-

D LAE

Digitized by Google

LAE REX AVGVSTISSIME, iure felicem ſubditi tui appellamus, & ſublimem hanc tuam dignitatem ijſdem propè verbis tibi gratulamur, quibus olim Romanus populus Probo Imperatori lecto ſucclamauit: *Probe Auguſte Dij te ſeruent: olim dignus & fortis & iuſtus: bonus ductor, bonus Imperator: exemplum militiæ, exemplum Imperij, Dij te ſeruent: Aſſertor Reipublicæ, felix imperes: Magiſter militiæ, felix imperes: Te cum tuis Dij cuſtodiant.* Sic cùm te videamus in throno paterno, REX AVGVSTISSIME, feliciter reſidentem, & parte ex vnâ ſubditis bonas ſpes, libertatem, diuitias, & poſſeſſiones diuidentem; parteque ex alterâ in hoſtile ſolum terrorem bellicum, trepidationes, fugas, formidines inferentem, quaſi quoddam ſalutare ſidus humano generi exortum, ſincero affectu conſalutamus, & cum lætitiâ ineffabili ac ominibus optimis, pro tuâ ſalute vota ſuſcipimus: *Deus te conſeruet* VLADISLAE SIGISMVNDE, *qui & bonus Imperator es & optimus Princeps: exemplum modeſtiæ, exemplum probitatis, exemplum bonorum Regum. Proſperum faciat* DOMINVS *Imperium tuum, & omnibus conſilijs factisq; tuis benignè adſpiret; vt quemadmodum cœpiſti concuſſam Rempublicam noſtram tuâ virtute ornare, tuâ fortitudine protegere, ſic eam vſque ad ſummum beatam florentemq; efficias, quæ nunc vndique lacera in ſinum tuum confugit. Tribuant tibi vel de noſtris annis Superi longos dies, & ætatem quam mereris; ſeruentq; animum quem dederunt propitij, vt tam conſtans ſemper maneas, quàm ſemper optimus fuiſti. Faueant ſucceſſibus tuis vſque in finem, & omnem inuidiam fortunæ procul arceant, quo & nobis ſub tuo Imperio ſecuram vitam liceat agere, & tibi ſuperiores* VLADISLAOS *omnes, imò Reges Sarmatiæ omnes, ſplendore nominis & famâ ſuperare. Tu enim gloria noſtra es*, VLADISLAE SIGISMVNDE, *tu ſplendor Aquilonis, tu pacis auctor, tu publicæ felicitatis parens: Tu libertatis Lechiticæ aſſertor, tu Religionis Catholicæ defenſor, tu legum noſtrarum conſeruator, tu ſcelerum vltor, tu iuſtitiæ cultor, tu veteris Sarmaticæ diſciplinæ reſtitutor. Deus te ſeruet cum tuis, Deus te cuſtodiat, & dirigat Imperium*

Digitized by Google

rium tuum; vt omnia quæ facis, quæq́; facies, proſperè cedant tibi, Reipublicæ Chriſtianæ, nobis ſubditis tuis. Hoc tibi, VLADISLAE REX, Poloni tui enixiſſimè gratulamur, hoc quantum poſſumus effuſiſſimo mentis affectu optamus, hoc vouemus Sarmatæ tui fideles. Vidimus enim, REX AVGVSTISSIME, abundeque experti ſumus, vt omnia Patre tuo ſublato deflorerant, emarcuerant, & in ſeditiones atque factiones abierant hoc Interregni tempore. Sordebat Nobilitas, mœrebat Aula, frigebat Militia, diſcordabant Proceres, obmutuerant Magiſtratus, corruerant Virtutes, iacebant ſtudia litterarum, quæ numquam magis, quàm ſub optimo Principe florere ſolent; vis & rapinæ dominabantur. Verùm poſtquam te nobis ipſe mundi Parens, qui nutu ſuo temperat omnia, votis noſtris exoratus dedit, vt conſcenſo paterno ſolio, in perturbatâ patriâ noſtrâ, iacentia erigeres, exanimata recreares, dilapſa colligeres; ſtatim reſpirarunt artes, reuiguit quæſtus opificum, enituit Nobilitas, refloruit Aula, repullularunt honeſta ſtudia, reuixerunt ingenia, inſolentium licentia coërcita eſt, pax & ſecuritas agricolis reſtituta. Quin etiam totum Sarmaticum Imperium, quod hactenus deſiderans & deflens Regem ſuum optimè meritum SIGISMVNDVM Tertium, ac beneficentiſſimum Patriæ Patrem exſtinctum, in ſqualore luctuque iacebat, iam nunc attollere caput, & ſeſe erigere ad ſpem meliorum temporum inuſitato gratulationis genere profitetur. Quodque olim Septimius Seuerus Imp. vir bello & pace inſignis gloriabatur moriens, accepiſſe ſe initio ſui Imperij Rempublicam conturbatam, relinquere verò pacatam & tranquilliſſimam: hoc nos tibi, VLADISLAE REX, multò conuenientiùs adſcribere poſſumus, qui Poloniam noſtram ne dicam turbatam à ferociſſimis hoſtibus Moſcis atque Tartaris, ſed ciuilibus ac inteſtinis odijs, ſimultatibus & ſeditionibus, palàm & publicè furentem accipiens, vix ſolio regali conſcenſo, ita pacatam reddidiſti, vt nedum Seueri Imperatoris, ſed Octauiani etiam temporibus minimè inuidere poſſit. Proinde hanc tuam felicitatem ad cælum ferentes,

Digitized by Google

tuam bonitatem prædicantes, Deo Soſpitatori, Diuiſque fauentibus gratias quantas poſſumus maximas agimus: tibi verò, REX AVGVSTISSIME; læta omnia, & diuturnum Regnum apprecamur; tibi cum gaudio ac tripudio, priſco ritu vouemus & acclamamus:

RESTAVRATORI SARMATARVM,
SALVS.
FVNDATORI PACIS,
VITA.
ORBIS CHRISTIANI AMORI,
FELICITAS.

Felicitas, inquam, REX VLADISLAE, atque omnis fauſtitas in adminiſtrando Regno, vt nimirum omnes per circuitum Poloniæ hoſtes, ac præcipuè Chriſtiani nominis euerſores Mahometanos, feliciſſimis armis vincas, Sereniſſimos Maiores tuos, rebus pro Eccleſiâ glorioſiſſimè geſtis excellas, teque ipſum gloriâ ſuperes. Vita verò longæua, & incolumitas perpetua, vt corruptum ſæculum noſtrum, virtutibus quibus ipſe abundas, quàm diutiſſimè inſtruas, exemplis poſteritati futuræ commendes, atque nunc Orbi vniuerſo quàm ornatiſſimos moribus honeſtis Polonos tuos oſtendas. Atque tuâ demum ſalute, noſtrûm omnium vitam & ſalutem conſerues; ipſe noua merearis vota, noua audias elogia. Et hoc illud eſt, REX AVGVSTISSIME, quòd gaudia & gratulationes noſtras exagitat, quod vrbanas acclamationes, publicamq; Prouinciarum lætitiam refrænare haud poteſt. Hoc eſt quòd ſpes, vota, præſidia omnia in te Poloni locauimus, quòd tibi pectora & animas Sarmatæ tui conſecrauimus, quòd pro ſalute & dignitate tuæ Maieſtatis, nullum diſcrimen vel capitis vel fortunarum ſubire recuſamus. Hoc eſt quòd tum denique à Deo immortali ſummam votorum impetraſſe exiſtimabimus, ſi diu nobis VLADISLAVM REGEM incolumem, florentem, verâque gloriâ potentem ſeruauerit. Tu autem econtrà, REX AVGVSTISSIME, quantum à parte tuâ, imple vota ciuium tuorum;

&

Digitized by Google

& in hoc maximo huius Imperij ſolio, veluti in totius Chriſtianitatis ſtatione poſitus, cura quàm diligentiſſimè, vt non Poloniæ modò tuæ, ſed totius Europæ ſaluti atque incolumitati inuigiles, quam nunc totam bellis ac ſeditionibus ardere, imò Orbem terrarum propè vniuerſum flagrare vides. Ac inprimis da operam, REX AVGVSTISSIME, vt poſſis diſcordes Chriſtianorum Regum animos, ad fœdus percutiendum, adque amicitiam conciliandam, ac pacem ineundam, quantocyùs deducere; atque hæc arma, quæ nunc in Germaniâ graſſantur, Catholicorum ſanguine rubentia, in teterrimas barbarorum gentes conuertere. Res hæc, VLADISLAE REX, digna eſt Maioribus tuis, digna Chriſtiano Principe, digna te ipſo ac nomine tuo. Quia & tu ipſe Numinis diuini cultum, pacemque Catholicorum populorum, humanis omnibus rebus præfers; & hoc iſtud VLADISLAI nomen, quod tibi credo non fruſtrà, ſed diuinitus à parentibus eſt impoſitum, omnibus Septemtrionalibus formidabile, magna quædam de te nobis, & ſingularia, vti à principio diximus, pollicetur, Auſtralibus etiam, Aſiaticæque illi pecudi Mahometanæ metuenda. Vtere itaque, INVICTISSIME REX, FELICISSIMEQVE IMPERATOR noſter, in quamcumque Catholicam expeditionem, firmiſſimo Sarmatarum tuorum exercitu. Vtere victricibus Poloniæ tuæ Aquilis, quæ quocumque ſe conferunt, certam victoriam ſpondent. Illuſtria anteceſſorum tuorum facinora, celebres Maiorum tuorum victorias, partaque toties ex hoſtibus Poloniæ per VLADISLAOS trophæa, non ſolùm Sarmatia, ſed vniuerſus Orbis, & prædicat & admiratur. Peculiare enim illis & hereditarium fuit, veluti Catholicis Principibus, acerrimos ſeſe & aſſiduos Chriſtianæ fidei defenſores, & indefeſſos patriæ propugnatores præſtare. Tu, vt te tanto nomine dignum, tantorumque Heroum verum ſucceſſorem monſtres, imitare felix eorum virtutes: vtque adoleſcentulus adhuc cœpiſti terrorem paternum, quo ſemper barbaria omnis intremuit, ad nomen tuum deriuare; ſic nunc, æui iam maturus, & Rex, proſperus vbique

Digitized by Google

& glorioſus perge; atque omnes opes, omneſque cogitationes tuas, dirige ad memoriam poſterorum æternam: vt admonita de VLADISLAI regnantis felicitate poſteritas, noſtra ſæcula nobis inuideat, quemadmodum nos Maioribus nunc noſtris inuidemus auream illam ætatem, quâ ſub Principibus VLADISLAIS floruerunt. Nam, vt hîc alios Reges Poloniæ anteceſſores tuos glorioſiſſimos omittam, VLADISLAVS Primus, cognomento HERMANVS, non minùs iuſtitiâ & temperantiâ quàm fortitudine clarus, poſt expulſum fratrem ſuum, Boleſlaum Audacem, ſancti STANISLAI Præſulis Cracouienſis interfectorem, turbulentiſſimos Interregni fluctus, vt primùm ad Principatum vocatus fuit, feliciſſimè ſedauit: Bohemos Ruſſoſque fœderum tunc non tenaces, non ſolùm acie frequentiùs deuicit, ſed vrbibus quoque munitiſſimis, integriſque Prouincijs eis ademptis, mulctauit. Pruſſos ſimiliter atque Pomeranos rebellionem ſæpiùs tentantes, & cladibus grauiſſimis attriuit, & tributis ingentibus impoſitis, quietiores ſuis ſucceſſoribus reliquit: non reſtituendos priſtinæ libertati, niſi perſeueraſſent ſuſceptæ ſemel Chriſtianæ religioni conſtanter adhærere. Secundus VLADISLAVS, BOLESLAI CRIVOVSTI victorioſiſſimi Principis haud imbellis filius, quamuis ob ingentem vxoris ſuæ auaritiam, à fratribus germanis, quibus iniurius fuerat, Principatu pulſus in Germaniâ exularet: non degenerem ſe tamen Sarmatam in caſtris CONRADI Imperatoris, bello Turcico monſtrauit, cùm ad Terræ Sanctæ liberationem in Syriam cum ipſo abijſſet; ſubque FRIDERICI ÆNOBARBI Imp. auſpicijs deinceps, contra eoſdem Barbaros, & contra rebelles Saxones militaſſet. Quamobrem ab vtroque Cæſare, & ob egregiam in rebus bellicis peritiam, & ob affinitatis atque cognationis iura, lautè cum ſuis habitus; etiam à fratribus à ſe alienatis Sileſiæ Principatum impetrauerat. Sequitur deinde VLADISLAVS LASCONOGVS, poſt obitum CASIMIRI IVSTI, concordi applauſu populi electus; homo planè animo regio, & cui nulla virtus abeſſet, quæ virum Principem deceret. Is ſeuerita-

ritatem Imperij ita comitate temperabat, vt plura caritate quàm metu apud ſuos perficeret; & qui nihil prorſus abſque Senatus conſilio, nihil abſque ciuium conſenſu in Republicâ ageret. Cumque LESCVM ALBVM, fratrem ſuum, victorijs de hoſtibus patriæ illuſtrem, à nonnullis factioſis ad Principatum Poloniæ promoueri cerneret, accerſitum in coronâ Senatus ob egregiam fortitudinem ſeriò collaudauit, & ne ſuâ cauſsâ ciues inter ſe factionibus diſtraherentur, ſponte ſuâ Principatu ei extemplò ceſſit, *Fraternum*, aiens, *amorem ſibi potiorem eſſe Regno.* Contentus itaque Maioris Poloniæ Tetrarchiâ, quæ ipſi ante Principatum ſuſceptum ſorte inter fratres obuenerat, multa contra Bohemos, Saxones, Brandeburgenſes, atque Pomeranos, pro fratre fortiter geſſit, multaque trophæa ex hoſte, multos triumphos reportauit: vel propriâ fortitudine felix, vel Principis fratris auſpicijs victor. Aſt me hîc diutiùs de rebus ſuis tacere, non patitur VLADISLAVS LOCTICVS: puſillus quidem ille corpore, & ſtaturâ ferè cubitali, à quâ & cognomen promeruerat; ſed animo ita excelſo ac robuſto, vt vel gigantes ipſos mille cubitis ſuperaret. Hic ille enim eſt LOCTICVS, REX AVGVSTISSIME, à quo Regum Poloniæ auctoritas à contemptu vindicata, opes auctæ, potentia ſtabilita: à quo Bohemiæ Reges, Crucigeri Pruſſienſes, Marchioneſque illi peruicaces Brandeburgenſes, ingentibus cladibus affecti: à quo ciues rebelles, factioſi Proceres, diſcordes Sarmatiæ Tetrarchæ in ordinem redacti: à quo in oppidis vectigalia inſtituta, in agris tributa aucta, Regia corona, quæ olim Gneſnæ in maiori Poloniâ aſſeruabatur, Cracouiam tranſlata: à quo tot aſtus militares, tot belli ſtratagemata, tot militaria exercitia excogitata: à quo denique ipſa inſolens Diua mortales miſcere ſolita, fortiter deuicta & Imperium Sarmaticum in hodiernum ferè ſtabilitum. Bis etenim Principatu deiectus, & patriâ ipſâ pulſus, cùm in Hungariâ primò apud conſanguineos, deinde in Italiâ peregrini ſpecie aliquantulum exſulaſſet, omnes ad extremum hoſtes ſuos feliciter deuicit, tumultus Poloniæ ſedauit,

uit, & toties denegatam capiti ſuo coronam triumphabundus impoſuit. Sub extremum denique ætatis, Maſouios atque Sileſios, coniunctis copijs bellum renouare, & tertiò adhuc eum Regno priuare volentes, aggreſſus, agros eorum cadaueribus ſtrauit, fluuios eorum ſanguine infecit: atque ſic in circuitum omnes populos domauit, vt & vicinis Regibus terrori, & ciuibus ſuis perpetuò venerationi eſſet. Iam verò VLADISLAI IAGELLONIS virtutem, quis ſe vmquam ſatis pro dignitate laudare poſſe confidat? qui cùm octo & quadraginta annos, iuxtà ſummis & infimis carus, regnaſſet, Lituaniamque ſuam vniuerſam ac Samogitiam ad Chriſtum conuertiſſet, totque Epiſcopatus per Regni Prouincias, tot Collegia Canonicorum, tot Monaſteria Religioſorum, Muſarumque domicilium Academiam Cracouienſem erexiſſet; bello verò, Sileſios, Crucigeros, Tartaros, Hungaros, Moſcouitas, Saxoneſque contumaces paſſim deuiciſſet; propagatis quoque Regni pomœrijs per circuitum, Lituaniam quidem Pleſcouienſi, Nouogrodenſi, Smolenſcenſi, atque Starodubenſi ditione, Poloniam autem Scepuſienſi in Hungariâ Comitatu auxiſſet; Pomeraniæ inſuper Duces, atque Valachiæ Principes, in hæc vſque tempora Sarmatici Imperij vaſallos effecit. Ex quo ciuibus ſuis carus, hoſtibus metuendus, vtriſque verò amandus ac venerandus, cùm & vitæ abundè & gloriæ ſatur eſſet, moriens filium itidem nomine VLADISLAVM, non Regni magis quàm virtutum ſuarum heredem reliquit. Qui, gnauiter & per omnia patrem æmulatus, qualem ſe Principem præſtiterit; quàm feliciter patriæ ſuæ hoſtes, Liuonios, Sileſios, Bohemos, Scythas atque Moſcos profligauerit; quàm patiens laborum militarium, quamque prudens fuerit; teſtis eſt Hungaria, pomum aureum olim inter Chriſtiana Regna appellata, quæ eum ob egregiam indolem Principem ſibi fecerat: teſtis Orbis Chriſtianus vniuerſus, pro cuius ille integritate & gloriâ, cum Turcarum Tyranno Amurate II. acerrimo ex barbaris omnibus pietatis noſtræ hoſte, magnum & diuturnum bellum geſſit; ſummaque & fortitudi-
ne

Digitized by Google

ne & felicitate illud adminiſtrauit: atque demum vitam ipſam, in acie apud Varnam, poſuit; & quid, niſi Religioni donauit? Septimus tu eius nominis, REX AVGVSTISSIME, Europææ Sarmatiæ Monarcha numeraris, qui tot rebus geſtis, tot victoriis probatus, velut lucidiſſimum quoddam ſidus in Arctoo orbe noſtro illuxiſti; & paternum conſcendens ſolium, paternaſque ſumens coronas, miram de te opinionem apud vniuerſos Principes & populos, tam barbaros quàm Chriſtianos, concitaſti: qui tuam fidem, ingenium, modeſtiam, animi præſtantiam & fortitudinem admirati, legatos ad te ſuos miſerunt, alij amicitiam prouocantes, alij pacem exorantes, alij de tuâ felicitate congratulantes; omnes verò tantæ virtuti, eximij pretij dona offerentes. Hi igitur, poſtquam vidiſſent in tuo vultu omnes heroicas qualitates, omniaque regiarum virtutum ſigna (ex quibus facilè quiſque animaduertit, adeſſe tibi in omnibus ſummam illam maieſtatem, quâ ſcilicet poſſis te, & hoſtibus tuis formidabilem, & amicis boniſque omnibus amabilem præſtare) non fortunam in te tuam, ſed te in fortunâ tuâ ſeriò venerati ſunt: & quid timendum ſibi, aut ſperandum abs te ſit, illicò Dominis ſuis ſignificarunt. Sparſeruntque litteris, & non occultis rumoribus per gentes & nationes vniuerſas, non iam Boryſthenis gurgitibus, ſed nominis tui terrore nos à Moſcis munitos eſſe; qui factâ ad bellum gerendum ingenti præparatione, pacis ſe potiùs velle cultores eſſe renuntiarunt. Nec à Scythis nos muro, vt Sinas, ſed famâ tuæ virtutis diuiſos eſſe obſeruarunt; quorum numeroſiſſimas phalanges, audacia tuorum militum, durante Interregno, procul arcuit à finibus Podoliæ. Nec Dacos, Muſulmanóſve audere rapidum Tyram tranſire, aut vliginoſum Prutum ſuperare, animaduerterunt: quamlibet iſte aut areſcat æſtu, aut reſidat gelu; ille verò vel nimiâ latitudine ſit vadoſus in Beſſarabiâ, vel viciniâ fontis, in Pociciâ exiguus. Atque ita, vno verbo, vniuerſum Sarmatiæ Imperium, in eo ſtatu nunc, Dei benignitate eſſe viderunt, vt non modò nouas iniurias prohibere, ſed veteres etiam vlciſci poſſit. Quo tamen

Digitized by Google

men eo magis, haud vanam illorum opinionem de te, ciuiumque tuorum vota & deſideria, REX AVGVSTISSIME, confirmes, & Poloniam tuam, ſub SIGISMVNDIS & VLADISLAIS florentem, efficias tuo regimine quàm florentiſſimam; tolle obſecro effeminatas artes, & indecora ſæculo ſtudia, quæ nunc tantopere inualuerunt; comeſſationes, ebrietates, cauſidicinam, fœnerationes, homicidia, litigia, luxum, pellicatum: Sarmataſque tuos non ad mollis cytharæ ſaltus effingendos, nec ad fumantes Arabum odores mercandos, ſed ad cruenti Martis claſſicum efformatos, tuo exemplo, ad decus, honeſtatem, & gloriam incita. Qui cùm è Scythis prognati ſint, imbelles non debent eſſe; licet inhumanitatem illam feritatemque Scythicam, conſuetudine politiorum Europæ hominum depoſuerint; & cùm Martem ſemper, tum Mineruam nunc ante paucos annos colere cœperint. Cuius beneficio eò iam humanitatis peruenerunt, vt apud finitimos Scythas nihil iam vehementer probent, præter Toxarim, & Anacharſim illum veterem. Quemadmodum itaque primis illis ab obitu Patris tui Comitiis, condolentibus de ſuâ orbitate Terrarum Legatis, nunc ſingulos, nunc vniuerſos adhortatus es, reſumere libertatem, capeſſere Reipub. curas, inuigilare publicis vtilitatibus & inſurgere; ſic admotus Imperij habenis, ipſe primus collapſis rebus noſtris adiutrices manus adhibe, & omnia extincta refoue: ſed præcipuè militarem artem; ſine quâ nullum Regnum diu tranquillum, & à metu hoſtili ſecurum eſſe poteſt. Siquidem omnes vrbanæ res, omnia togatorum præclara ſtudia, & forenſis laus induſtriaque, latent in tutelâ ac præſidio bellicæ fortitudinis. Omneſque ferè Principes, quicumque rectè & ad populi ſalutem res humanas adminiſtrare volunt, ij etiam in ſummâ quiete arma parant, ne aut vicinis contemptui ſint, aut prædæ ferocibus populis. Qui itaque ſæpenumerò anteceſſorum tuorum cunctationem indoluiſti, incuſaſti tarditatem, ignauiam & torporem es deteſtatus; depulſo quantocyùs prioris ſæculi malo, inertiâ & contumaciâ, & dedignatione parendi, corruptam caſtro-

ſtro-

ſtrorum diſciplinam, REX VLADISLAE, corrige, neglectas exercitationes armorum reſtitue, cohortes ad vſum præpara, Regni limites propugnaculis claude, armamentaria inſtrue, & promptuaria locis opportunis erige. Præcipuè autem Podoliæ oram tibi curandam quàm diligentiſſimè ſuſcipe; vt tandem, tuo ſub Imperio, pacificos dies, prouentus vberes, diuitem bonis omnibus tranquillitatem, totamque ſecundarum rerum ferre diſcat proſperitatem. Nam quæ regio, quæſo, ex omnibus Poloniæ Prouinciis, pinguibus magis veſtita paſcuis, diſcreta culturis, repleta armentis, cooperta gregibus, aquis irrigua eſt? quæ maiorem copiam frumenti; mellis, ceræ, piſcium, auium aut ferarum producit? quæ plures generoſioreſque bello equos aut viros ſuppeditat? quæ ſic abundè ac perpetuò Reipublicæ militum legiones alit? Tantis ſiquidem illa ſegetibus pacatiore æuo induebatur, vt cum feraciſſimis terris quaſi numquam ceſſura certaret. Tantis frugibus, paſcuis, fructibuſque tum temporis abundabat, cùm tu eam, VLADISLAE REX, ab innumerabilibus ferè barbarorum exercitibus defenderes, vt etiam alterum tantum, quantum tu, ac Turcarum Tyrannus, hominum iumentorumque in caſtris habebatis, ex ſuis agris prouidere commeatu auderet. Hanc igitur, REX AVGVSTISSIME, vel maximè tuere. Huius medere vulneribus: perfidaſque illas atque famelicas Tartariæ gentes, quæ eam aſſiduis incurſionibus infeſtant, radicitus exſtirpa, bello in Tauricam illato, & munitionibus ad Boryſthenis ripam, atque Neſtri Euxinique littora, excitatis. Nec audi, quæſo, ſocordes illos diſſuaſores, qui ne pedem domo ſuâ efferant, aut ſuetas voluptates intermittant, vel non offendendos Scythas, tamquam inuincibiles & Otthomanicâ potentiâ tutos, vel relinquendos dicunt, veluti cotem roboris Polonici, ad pubem bello exercendam, ne otij rubigine & nimiâ pace obtorpeat, aut ciuilibus interim diſſidiis collidatur, ſed magis cum Regni tranquillitate ſimul famam ſuam augeat & prolatet. Non crede illis, REX AVGVSTISSIME, non crede, nec admitte in animum tuum

Digitized by Google

ſublimem & excelſum, bellas iſtas imbellium hominum rationes; Regium ſemper ſciens eſſe, per triumphos & lauros ad immortalitatem eluctari. Nam & Tartaros poſſe vinci, priuati etiam noſtratium complures docuerunt, non modò Reges ipſi anteceſſores tui glorioſiſſimi: ſubque Diuo patre tuo nuperrimis annis non pauci Roxolaniæ Dynaſtæ vixêre, quorum egregiam fortitudinem, tu quoque ipſe, REX AVGVSTISSIME, laudabas, barbari aſſiduè formidabant. Potentia quoque Otthomanicæ domus, quâ nos tantopere terrent, nuſquam, credo, maior aut fuit aliquando, aut fieri poterit, quàm tum temporis erat, cùm tu, REX INVICTISSIME, bello Valachico Oſmanum Tyrannum contudiſſes; & ita feliciter à patriæ noſtræ finibus repuliſſes, vt maiorem ignominiam, à condito Turcarum Imperio, nuſquam barbara illa gens retulerit. Et quam videlicet iactabundi illi milites Ianitzari ſufferre non valentes, vt primùm Conſtantinopolim è Valachiâ redierunt, Imperatorem illum ſuum inuictum (quem aliàs Numinis inſtar colere aſſueti ſunt) digno ignauiæ & ſæuitiæ exitu repentè necauerunt. Quemadmodum ergo illâ tempeſtate, tuâ virtute, REX AVGVSTISSIME, tuaque felicitate fracti & conculcati fuerunt; ſic etiamnum ſperamus, tuam Maieſtatem Numine cæleſti benignè adiuuante & protegente, facilè à fortibus tuis Sarmatis diſſipabuntur & deuincentur. Nec iuuentus ſanè, tam piis bellis occupata, habebit occaſionem indecoras ſuæ origini & profeſſioni voluptates ſectandi, aut tumultuandi in viſceribus patriæ: ſed te Regem ſuum & Imperatorem Inuictiſſimum, tuamque fortunam & felicitatem, ſequetur alacriter quocumque duxeris. Iam autem ipſe diuinâ tuâ mente perſpicere potes, ita demum hoſtes funditus poſſe ſubuerti, ſi in propriis ſedibus vincerentur, nec prædam modò quam in Ruſſiâ cepiſſent amitterent, ſed ipſi coniuges & liberos, & parentes ſuos, & cariſſima omnia capta mœrerent. Quod itaque ſanguinis noſtri effundendum eſt, REX AVGVSTISSIME, non domi, vbi Religioni noſtræ nihil acquiritur, nec in Ruſſiæ Prouinciis,

uinciis, vbi ipſimet noſtra conſumimus; ſed in hoſtico potiùs, & vltra Regni tui limites, vbi impiæ illæ Mahometanæ gentes, non ſine magno noſtro dedecore, dominantur, pro communi libertate, pro communi ſalute, pro aris & focis, pro Diis penatibus, pro noſtrâ Religione, pro Chriſtiani nominis amplitudine effundatur: eruaturque penitus execrabile illud genus Muſulmanorum, quod nihil niſi nefandum, niſi inhumanum, niſi crudeliſſimum cogitat; nihilque magis auet, quàm Polonico ſanguine ardentiſſimam quam habet necis ſitim explere. Nam cùm omnes barbari populi præſtigiis & obſeruationibus vanis ſunt dediti, tum maximè Turcæ præſagiis futurorum, Græcis atque Ægyptiis permixti, apud quos olim diſciplinæ Mathematicæ floruerunt. Ex aſtris itaque aut ſignis rerum diuerſis, genti ſuæ ruinam ex Sarmatiâ imminere credunt; & cùm omnes Septemtrionales maximo odio proſequuntur, tum Polonos ſpecialiter execrantur, & ſibi & Tartaris fatales aliquando vicinos. Etſi igitur omnes anteceſſores tui, REX AVGVSTISSIME, inter Septemtrionalium Regum ſplendorem, tum bello tum pace, tantopere claruerint, vt magno ſemper in anguſtis Poloniæ rebus animo fuerint, in ſecundis verò modeſto ac temperato; nihilque vmquam prætermiſerint, quod ad decus Lechitarum, nihil quod ad gloriam Sarmatiæ pertineret; eorumque hac de cauſsâ omnium quidem ſæculorum poſteritas immemor non ſit futura: nuſquam tamen illi confines barbaris Ruſſiæ Prouincias per ſe & oculis ſuis luſtrarunt; nuſquam de tuendâ Valachiâ ſeriò cogitarunt: & nec in animum quidem ſuum vſquam induxerunt, velle Cherſoneſo pellere Scythas, ſternere claſſibus Euxinum, arcibus exſtructis munire Mæotidis littora; quaque vaſtus ſeſe in mare Boryſthenes exonerat, aut Pontum vorticoſus Neſter ſubit, cognomines à ſe vrbes erigere. Tibi hoc facinus præclarum, VLADISLAE REX, reſeruatum eſt, tibi hæc cura relicta, vt qui puerulus adhuc immortalitatis amore ſemper flagraſti, & Principum aliorum defectus, adultior ætate, in Republicâ notaſti,

Digitized by Google

iam nunc Dei benignitate Rex factus, & omnibus neceſſariis ad conſequendam gloriam inſtructus, vel hinc tibi æternum nomen pares, quod nulla vmquam deleat vetuſtas, nulla ſit obliuio obſcuratura. Habes autem Regnum amplum, populoſum, ditiſſimum: habes militem ſtrenuum, promptum, robuſtum, Coſacoſque terrâ iuxtà ac mari bonos: habes ædificandarum vrbium, nauium, munitionumque materiæ copiam, & commeatus abundantiam, vel alteri Regno alendo ſufficientem. Erige igitur, vel Alexandri Macedonis vel Conſtantini Imperatoris, magnorum Principum exemplo, ad oram Ponti Euxini à tuo nomine VLADISLAVIAM, emporium mercibus totius Orientis, & aliquando ipſius Byzantij æmulam vrbem. Inque illâ viciniâ barbariæ, noſtræ iuuentuti militarem palæſtram, terrâ & mari aperi, ne vmquam metus ponat Turca: ſed vt ſemel à te pacem ad Chotimiam petiit, cùm adhuc pro Patre tuo bella gereres; ſic ſemper horreat, ſemper ſupplices manus tendat, cùm iam Patri feliciter ſucceſſeris. Nec maiores ſpes, quàm metus, Scytharum quoque vagabundæ Ordæ habeant; timeantque Polonum quantum anteà timebantur, cùm Volgâ ſuperatâ Præcopitis atque Crimenſibus Tartaris ſeſe coniungerent. Satis vidimus iam, REX AVGVSTISSIME, igne incenſas vrbes noſtras, ſanguine auctos fluuios, cædibus atque vaſtitate exhauſtas Ruſſiæ Prouincias: tempus eſt vt etiam ea hoſtibus noſtris rependas, vt vlciſcaris iniurias, vt deperdita recuperes, & multò ampliorem, quàm accepiſti, tuis ſucceſſoribus Poloniam relinquas. Quæ te nunc lacrymabunda alloquitur, apud te miſera conqueritur, ad tuos pedes cum gemitu & dolore prouoluitur; *Perdidi*, inquiens, REX AVGVSTISSIME, *infortunata Liuoniam, ſpecto excidium Pruſſiæ ciuitatum, lugeo funus Curlandiæ Senogalliæq; Ducatus: Moſcus Lituaniam & Seuerienſem ditionem inuadit, Ruſſiæ incolas ferox Getes in æternam ſeruitutem abducit. Quid faciam vndique afflicta, & à filiis meis neglecta? quò me vertam diſſidentibus ob Religionem inter ſe meis ciuibus? ad quem confugiam pio Principe*

SIGIS-

SIGISMVNDO *orbata? ab ipſiſmet Lechitis vaſtata, & à Coſacis excubatoribus meis ſpoliata? Pudet miſeretq; recordari, vt florebam ſub Lechis, Leſchis, Zemouitiſq; illis, qui erroribus gentilium occæcati, nondum* CHRISTVM SERVATOREM *agnoſcebant: quomodo ſub Præmiſlis deinde, Boleſlais, Miecislaiſque, qui litterarum bonum non intelligebant: quomodo ſub Mieſconibus, Caſimiris atque Ludouicis, qui in adminiſtrando Regno præceptis Philoſophicis carebant. Quid verò, cùm me pietate memorabilis* IAGELLO *teneret? cùm non degeneres eius filij ab hoſtibus vndique oppugnatam me ſtrenuè defenderent? cùm mœnibus ac palatiis* SIGISMVNDVS *Senior ornaret? cùm legibus moribuſq; politioribus* AVGVSTVS *imbueret, finibus* STEPHANVS BATTOREVS *augeret, victoriis ac Religione* DIVVS PATER TVVS *cohoneſtaret? Nunc diſcordiis Nobilium lacerata, factionibus Optimatum diſtracta, metu hoſtili exanimata, ad quem confugiam? ſub cuius protectione conquieſcam? quem patronum & tutorem habebo? Non alium certè,* VLADISLAE SIGISMVNDE, REX AVGVSTISSIME, *niſi te, quem enutriui molliter, vt filium; quem educaui indulgenter, vt Principem; quem honoribus, titulis, atque victoriis ornaui magnificè, vt Regem & Defenſorem meum. Ac propterea te olim alumnum, nunc verò patrem meum agnoſco & veneror vt famula; anteà ciuem & incolam, nunc Patronum & Dominum colo vt ſerua; cuiuſq; charitate mater fui, eius nunc obſeruantiâ filia, obſequio ancilla ero, modò ſub tutelâ tuâ, tam à domeſticis ſeditionibus, quàm à barbarorum incurſionibus ſecura conquieſcere valeam. Efficies autem hoc facilè,* REX AVGVSTISSIME, *ſi modò deſideratum tot ſæculis ordinem in Rempublicam introducere volueris. Velle te autem minimè dubito, ſicut & poſſe: nam te paterna pietas vbique ſequitur, te adnata felicitas aſſiduè comitatur, te regia virtus paſſim, te fortitudo tua prouehit; vtq; pro me depugnes, pro me certes, pro me ſemper ſollicitus maneas, te ſublimis tuus animus monet, ac perpetuò ſuadet, vt eâ conſtantiâ & fortitudine contra Aſiæ pecudem agas, quâ laude contra Moſcum res bellicas auſpicatus es. Ex his enim, quæ regio titulo adhuc priuus geſſiſti,*

geſſiſti, facillimè te maiora pro me acturum confido; & poſt tot calamitates ac miſerias, indies lætiora atque meliora animo auguror: ſcio enim probè, quòd te nihil permoueant tubarum fractæ voces, nihil horrendus militum clamor, tum permiſſa caſibus vulnera, illiſi cominus gladij, cadentium graues gemitus, arma latè ſtrepentia, & in vnum quemdam ſonitum diuerſi fragoris acta confuſio: quòd hæc omnia aut virtus tua negligit, aut adſuetus tot bellis generoſus animus non exhorreſcit. Atque ſic ſummotis hoſtibus circumquaque, ſecura, felix & omni beatitate affluens, nihil magis in votis habebo, quàm vt te Principe & Rege meo perpetuò liceat frui. Et reuerà, VLADISLAE REX INVICTISSIME, florere aliter Polonia tua haud poterit, niſi te Regem, vt cœpiſti, perpetuò talem habuerit, hoc eſt, iuſtum, fortem, pium, vigilem, futurorum prouidum, proque ſalute populorum tuæ curæ commiſſorum aſſiduè excubantem. Non enim aliam ob cauſſam vobis Principibus poteſtas regnandi datur, quàm vt pro omnium otio die noctuque vigiletis; & cùm Domini ac Reges vocemini, libertati ciuium ſeruiatis; attendatiſque quàm diligentiſſimè, ne quid de Imperio vobis commiſſo, veſtrâ ignauiâ deperdatur. Quidquid autem nunc atterit Turca, quidquid rapit Scytha, quidquid depopulatur Moſcus, quidquid aufert Sudermanus, id olim deſiderabit VLADISLAVS. Vt igitur omnia in tuto conſerues, & vt in poſterum quoque hoſtibus tuis, REX VLADISLAE, formidabilis, prout cœpiſti, exſiſtas; æſtate Scythicum puluerem, hieme pruinam Moſcouiæ perferre alacriter debes: nihilque prorſus ſomno, nihil epulis, nihil otio tribuere; ſed ſemper publicis commodis vacare, ſemper exemplo ſubditis prælucere. Manifeſtum autem eſt, Principum diſciplinam, capere etiam vulgus; Nobilitatemque ſemper idem ſequi, quod Regibus placet: qui, ſi bellicis rebus dediti ſunt, omnes ferè ciues armis delectantur, omnes militaribus artibus incumbunt: ſin verò in alia ſtudia verſi, curam Reipublicæ negligunt, ſubditos etiam vanitatibus atque voluptatibus deditos videbunt; cumque iis talibus, ipſi quoque facilli-
mè

Digitized by Google

mè ruinam experientur. Iam autem vides, VLADISLAE REX, vt iuuentus noſtra Sarmatica te Rege accenſa eſt, erexitque ànimos ad æmulandum, quod à te laudari videbat? Perge igitur felix, armiſque reſtitue veterem gloriam Polonòrum tuorum: & ad beatitatem ſubiectorum tibi populorum hoc quoque vnicum adde, vt omnes Prouincias tuas frequenter illuſtres, & profundiſſimâ licet pace florentes, aduentu Maieſtatis tuæ reddas feliciores. Mos hic antiquus Regum Poloniæ erat; & propterea in qualibet Prouinciâ, ad regimen bonum & ſplendorem aulæ Regiæ officiales ac miniſtri inſtituti fuêre, qui etiamnum vanâ priſcæ politiæ oſtentatione titulos gerunt. Tu reſtitue, REX AVGVSTISSIME, & bono ordine Sarmatiam tuam illuſtra, ne Maiorum noſtrorum optima inſtituta, fabularum anilium loco poſteritati narrentur. Quòd enim Rex es, eniti debes, vt populos tuæ curæ commiſſos ſapienter & pacificè regas. Quòd Rex Sarmatiæ es, prouidere teneris, ne quiſpiam tuis Polonis inſultet, quos hactenus ferè nemo vmquam impunè laceſſiuit. Quòd demum VLADISLAVS es, ſuſtines magnam exſpectationem imitandarum virtutum prædeceſſorum tuorum, quorum nunc ſolium obtines, & quorum nomen feliciter geris. Splendent enim adhuc, & prudentum in oculis obuerſantur, VLADISLAI HERMANI diligens componendarum inter ciues diſcordiarum ſtudium, VLADISLAI SECVNDI mirabilis aduerſæ fortunæ tolerantia; VLADISLAI LASCONOGI fraternus amor, iucundaque in omnibus erga ciues ſuos facilitas; VLADISLAI LOCTICI ſublimitas animi, & militarium rerum peritia; VLADISLAI IAGELLONIS propagandæ Religionis ſtudium, & egregia fortitudo; VLADISLAI eius filij, mortis contemptus pro gloriâ Crucis, ac immenſa in viros fortes liberalitas atque munificentia. Tu da operam, REX AVGVSTISSIME, vt illis non nomine tantùm, ſed re ipſâ etiam ſimillimus fias, hoc eſt, lenis, placidus, comis, affabilis, benignus, qualis ſemper exſtitiſti; itemque prudens, fortis, temperans, religioſus, qualis ſub Diuo patre tuo vixiſti. Nec te

F reddant

Digitized by Google

reddant ſuperbiorem munera belli quæ geres, aut throni Regalis ſublimitas quam habes: nec à manſuetudine amoueat iuſtitiæ ſeueritas, nec à comitate grauitas, nec maieſtas ab humanitate; aut denique à Regiâ clementiâ, noſtrorum hominum audax licentia: vt ſub optimo Principe educati liberi nepoteſque noſtri, & ſi qua omnibus ſæculis erit duratura progenies, VLADISLAI recordentur, VLADISLAVM ingeminent; omneſque VLADISLAVS in terris degat ætates. Poſt res autem bello atque armis præclarè geſtas, togæ ac pacis artes REX AVGVSTISSIME aggredere: ac in primis finitimos conciliare, eoſque tibi beneuolentiæ atque affinitatis vinculo copulare ſtude, vt tuo conatu, tuâ curâ, ſuccedat odio amor, bello pax, ſeditioni concordia; quique nunc diuiſi ac diſſentientes Chriſtiani, Turcis ludibrio & deſpectui ſumus, te duce atque auctore coniuncti ac conſpirantes, terrori eſſe omnibus barbaris poſſimus. Omnes enim Regum actiones, non ſuas opes priuatim, ſed publicè ciuium incolumitatem ſpectare debent: & quò illuſtriores eſſe apud poſteros exoptant, eò plurium præter ſubditos ſuos nationum & populorum Chriſtianæ Religionis profeſſione coniunctorum ſalutem procurare tenentur. Vt autem nullâ re magis ſummi Numinis bonitas ac maieſtas intelligitur, quàm beneficiorum frequentiâ atque aſſiduitate, quibus numquam deſinit humanum genus augere & locupletare: ſic eos profectò Principes proximè ad Diuinitatem accedere iudicamus, qui & liberalitate & beneficentiâ atque protectione ſuâ quàm plurimos mortales demerentur. Quantò itaque ſupra ceterorum hominum faſtigium Reges ſunt euecti, tantò magis imitari cæleſtia corpora debent, quæ nullis officiis noſtris conciliata, vim ſui caloris & luminis vitalem & beneficam rebus humanis infundunt. Quamobrem te quoque, REX AVGVSTISSIME, obnixè rogamus, vt ſupradictorum VLADISLAORVM exemplo, maximè verò IAGELLONVM, à quibus ſanguinem ducis, tuæ liberalitatis fontes, non adulatoribus, aut delatoribus bonorum, vt Græci Romanique olim Tyranni facere

cere

Digitized by Google

cere ſolebant; ſed bellorum ſociis, periculorum conſortibus, ſingularibuſque viris, & in togâ meritis, aperias: quò omnes homines ſciant, ſignum abs te erectum eſſe Probitati; & hoc vnum propoſitum ad honores & Sacerdotia curriculum, non iam fœnerari, non quæſtum facere, non per malas artes graſſari, ſed mereri. Habet enim humanus animus ſublime quiddam & generoſum à naturâ inſitum, vt nemini parêre velit, niſi vtiliter imperanti: neque quidquam eſt valentius ad continendam humanam ſocietatem, quàm beneficiorum viciſſitudo, meritorum præmium, condigna vniuſcuiuſque laborum merces. Quamuis igitur non ignoro, maximos honores vbique terrarum ad parum dignos penuriâ meliorum ſolere deferri: in tuo attamen Regno, multos raræ indolis iuuenes, & non plebeiæ prudentiæ viros, REX AVGVSTISSIME, reperies, qui ſub optimo Principe Patre tuo inſtituti, exornant Sarmaticum orbem, vt cælum ſtellæ, poſiti ab illo in dignitatibus Reipublicæ. Eruntque certè à tuo exemplo multò plures, quem animi rectitudine omnes antecellere experimur, & quem morum noſtrorum Cenſorem ac regulam nobis ſtatuimus, ob ſingularem tuam in omnibus actionibus æquitatem. Neque enim alia prorſus cenſura tam efficax ad publicos mores emendandos excogitari poteſt, quàm Principis vndiquaque inculpata vita. Ad hanc protinus omnium conuertuntur oculi, ad hanc veluti ſignum diriguntur animi; ad hanc, tamquam ſcopum, vitæ rationes referuntur. Quapropter id quod ſuperioribus annis neglectum aut omiſſum, tu tuâ virtute, REX AVGVSTISSIME, ſupple, tuâ bonitate perfice, tuo exemplo corrige. Tanta namque eſt exſpectatio Imperij tui, vt nihil tam perturbatum ac permutatum in Repub. homines eſſe credant, quod nunc componi, & in antiquum ſtatum reſtitui nequeat. *Subditos verò bonos, vita Principum facit: ſemperq́ iſtorum ab exemplo, populorum virtutes fluunt*, vt pulchrè Magnus Lipſius inquit: *nullaq́ res efficacior eſt ad obtinendum quod velis à generoſis & magnanimis pectoribus, quàm flagrans amor & conſtans*

ſtans aſsiduitas rectè faciendi. Quò autem citiùs feliciuſque in totum emendatio populorum proficiat; peculiariter velis, REX AVGVSTISSIME, Sacrorum apicibus prouidere; quorum mox diſciplina inſtitueret, eruditio doceret, vita prodeſſet, ſi vnâ Eccleſiâ contenti gregi Dominico inuigilare ſtuduerint: tum deinde prudentes caſtoſque moderatores vrbium ac Prouinciarum deligere, qui rem tuam atque patriæ vniuerſæ ita procurent, vt eorum ſtudia in commune excubent; præterque conſcientiam & famam benè geſti magiſtratus, nihil magis deſiderent, nihil ad ſe pertinere arbitrentur: quandoquidem nihil æquè tranquillum ac florentem Reipublicæ ſtatum præſtat, quàm recta adminiſtratio; vt non ille tantùm bonus ſit, qui regit ſiue gubernat, ſed illi etiam perquos gubernat ſuum Imperium. Quibus ſi condignam vis reuerentiam, tuiſque ſacris iuſſionibus, REX AVGVSTISSIME, auctoritatem conſtare; malos & facinoroſos homines ſeueriſſimè coërce, peſſimumque illum abuſum mulctâ pecuniariâ homicidas abſoluendi penitus tolle. Aliàs enim eorum audacia, bonorum ſecuritas, Magiſtratuumque dignitas non poterit eſſe diuturna. Leges verò conſuetudineſque patrias, ipſe quàm diligentiſſimè ſerua; certo certiùs ſciens, quòd nuſquam excelſior Principatus fieri ſoleat, in liberâ præſertim gente, quàm cùm ſe publico ſubmittit officio. Regibus etenim cetera liberis, hic vnus Imperio modus eſt præfinitus, vt ſuas actiones & orationem ad legum præſcripta conforment; & præmia pœnaſque, maxima ſocietatis continendæ vincula, ex earum ſanctionibus diuidant. Iam autem quod non improbè & ſuperbè flagitamus, ſed precariò impetrare conamur, maiorem longè vim habet, quàm legum minæ, quàm ſuppliciorum oſtentatio, quàm militum copiæ. Hoc populum ſine vi reducit ad modeſtiam, hoc Regibus ciuium beneuolentiam conciliat, hoc publicè tranquillitatem, priuatimque ſingulorum opes auget & tuetur. Hinc quoque tibi ciuium amore, REX AVGVSTISSIME, nihil ſit antiquius, nihil Reipublicæ dignitate potius, nihil noſtrâ Nobilitate

bilitate carius; quam pro tuo munere honoribus orna, diuitiis auge, fauore & beneuolentiâ promoue: & ſi quid vſquam ſtirpis antiquæ, ſi quid reſiduæ claritatis, hoc complectere & refoue, ac in vſum Reipublicæ prome. Sunt enim plurimæ in Sarmatiâ noſtrâ bonæ familiæ, quæ vel fortunæ aduerſitate, vel numeroſitate prolis, vel vicinitate barbarorum qui bella nobiſcum continua gerunt, ad infimam conditionem & extremam pænè paupertatem ſunt redactæ; nec poſſunt emergere ex obſcuritate, niſi ſit qui ſubleuet, & fauore ſuo animos eorum abiectos & deſperantes erigat. Iam autem non alio modo in honore hominum, & in ore famæ, magna nomina ex tenebris obliuionis eruta conſtituuntur, niſi indulgentiâ Regis; cuius eſt, vt nobiles & conſeruet, & efficiat. Quamuis non debet eſſe deterior conditio eorum quoque, qui poſteros habere merentur, quàm eorum qui parentes nobiles habuerunt: quandoquidem omnes ciues cenſendi ſunt, qui legibus parent, qui ſocietatem hominum tuentur, qui labores omnes, omnia pericula malunt pro ſuorum ſalute obire, quàm in otio ab honeſtate ſeiuncto per ignauiam conſeneſcere: quique, vno verbo, non præſentes fructus, ſed æternitatis memoriam ante oculos propoſitam habent. Cùm tamen neſcio quomodo maior auctoritas apud homines ſoleat eſſe ſpectatæ Nobilitatis, quàm incognitæ: longeque maiores res ab illis geruntur, quos & exſpectatio hominum, & parentum virtus excitat. Hæret enim animis eorum, quaſi fax quædam, aſſidua cogitatio, quæ noctes dieſque illos ad egregium aliquid agendum inflammet, quo Maioribus ſuis digni reperiantur; ac patrimonium gloriæ ſibi ab illis relictum, & tueri & augere poſſint. Cùm autem gens noſtra Sarmatica, & totum Poloniæ Regnum, talibus ciuibus, tali Nobilitate abundet, quæ ab antiquo in præclaris potiùs rebus gerendis, quàm in iis quæ geſſiſſet memoriæ prodendis, occupatior fuerit; ſemperque maiorum ſuorum virtutes imitari honeſtiùs quàm celebrare duxerit: proinde non mediocrem apud poſteros, REX AVGVSTISSIME, laudem

obtinebis, ſi litteris etiam & ingeniis, pro tuâ innatâ benignitate ac munificentiâ, impensè fauebis, vnicamque Sarmatiæ noſtræ gemmam, Academiam Cracouienſem, ordine meliori, ac pinguioribus reditibus, auguſtiorem reddes; excitabiſque paſſim, Diui tui Patris exemplo, per Prouincias barbaris vicinas, præclara ſtudia, immortalitatis tuæ inſtrumenta: vt egregia iuuentus in tuos titulos adoleſcens, te publicum parentem agnoſcat, te laudibus in cælum ferat. Quamuis enim pleriſque aliis nationibus celeriores animi motus, acrimoniamque maiorem ingenij natura indulſerit, quàm nobis; nullam tamen gentem ita prorſus damnauit, vt ad virtutem & gloriam aditum ei præcluſerit. Tuiſque Sarmatis, REX VLADISLAE, ſcias non defuiſſe, tam antiquis quàm noſtris temporibus, pulchra belli facinora, ſed Scriptores tantùm, qui ea ipſa mandarent litteris. Multique ſub Arctico Polo noſtro vixere fortes & inclyti, antequam MIECISLAVS cum Religione Chriſtianâ litteras in Poloniam introduxiſſet, aut Diuus IAGELLO pulſas è Latio & Græciâ Muſas tectis magnificis Cracouiæ excepiſſet; omnes attamen velut longâ nocte ſepulti hactenus iacent, quòd non inuenerint ſacros Vates, vt fortis olim Achilles, aut pius ille Æneas, qui obliuioni ſubducerent. Cui vt ſeſe eximeret prudens ille inter Romanos Duces Fuluius, meritò Martis manubias Muſis conſecrauit; quaſi volens Heroas reliquos docere, non armis, ſed facundiâ, cum breuitate vitæ ac venturi temporis profunditate decertandum eſſe. Cùm itaque magni quiuis Dynaſtæ & Principes, non aliter quàm ſcribentium pennis, ab inuidiæ nubibus, ad æternitatis ſudum poſt funera ferantur; & nec viuentes etiam aliter, quàm eruditorum ingeniis orbi innoteſcant: eapropter, REX AVGVSTISSIME, proſtratas nunc & afflictas in Poloniâ noſtrâ diſciplinas, regiâ tuâ liberalitate atque auctoritate reſtitue, excita & conſerua. Illæ autem pro officio & naturâ ſuâ curabunt, ne quid ex tuis virtutibus poſteritatem lateat; ſed vt cuncta quæ geſſeris, quæque dixeris, publico teſtimonio ad exem-

plum

Digitized by Google

plum proponantur: dicentque omnibus ſæculis, & omnibus gentibus, fuiſſe te, VLADISLAE SIGISMVNDE, aliquando in Sarmatiâ, corruptæ militaris diſciplinæ correctorem SCIPIONEM, in Regum ſtudiis ſibi adiungendis POMPEIVM, in omnium animis conciliandis CÆSAREM, in demonſtrandâ fortitudine LEONIDAM, in curſu victoriarum ALEXANDRVM, in gubernandâ moderatè Republicâ AVRELIVM, in propagandâ Catholicâ Religione CONSTANTINVM MAGNVM, vbi eorum imitatione populos tuæ curæ commiſſos, optimis moribus, optimis legibus imbueris; conuerſiſque in CHRISTI hoſtes mucronibus, Sereniſſimorum anteceſſorum tuorum Regum Poloniæ gloriam, non ſolùm pari metro æquaueris, verùm etiam cumulatiſſimè, vt ſperamus & vouemus, excellueris. Sed quid ego hæc apud te, REX AVGVSTISSIME? quaſi verò meæ partes ſint te adhortandi, ac non potiùs venerandi MAIESTATEM TVAM? aut tu ſtimulis indigeas vllis, incitanduſque cuiquam ſis, qui ſuâ ſponte, nihil vmquam niſi arduum, niſi excelſum, niſi ſingulare, vel cogitas, vel moliris? Nam & prudentia ipſa, cuius tam multa experimenta in rebus bellicis dediſti, & præſtans animi magnitudo, quâ tuos Polonos crederis omnes antecellere, & ætas inſuper auctoritati retinendæ laboribuſque ferendis idonea, atque vigor iſte tuus oculorum, ac vultus regius, plenaque dignitatis, plena maieſtatis facies; tum ad perficienda quæ ingenerata ſunt bona, non ſegnis virtutum opifex addita diſciplina inſtitutioque heroica, ac iſtud ipſum quod habes VLADISLAI nomen, vt magnum te inter Principes Chriſtianos reddunt, ſic maiora adhuc incredibiliaque de te nobis pollicentur ac ſpondent. Vt nemo mirari debeat, ſi lætitiam immortalem, gaudium incredibile, voluptatem incomparabilem, quam te Rege noſtro declarato concepimus, verbis repræſentare nullo modo poſſimus. Sed vt fideles tui ſubditi, candidique pectoris Sarmatæ, ſimplici affectu & verbis, cùm omnes ſucceſſus fortunatiſſimos tibi gratulamur, tum conſummatiſſimam ex eis, atque omnibus numeris abſolutam glo-

riam optamus. Et quod maximè ad exundantis lætitiæ noſtræ perpetuitatem ſpectare, ſermonemque hunc noſtrum bono omine concludere putauimus, Te svmme rervm sator oramvs et qvæsvmvs, vt patriam noſtram, toties in periculis grauiſſimis tuâ benignitate ſeruatam, etiam nunc, ſub Imperio Vladislai Regis, & in omnia ſæcula, ſartam tectamque conſerues; cumque omnibus eius cœptis & factis ventos ſecundos præbeas, tum optimæ illius menti proſperos ſemper exitus largiaris: vt vbi magnâ cum tranquillitate ac pace diu fuerit Regno Poloniæ, quod virtute meruerat, potitus; tandem & illud Sueciæ, quod ei iure paterno debetur, multò amplius ac florentius, quàm acceperit, poſteris ſuis relinquat.

DIXI.

Digitized by Google

APPROBATIO.

SImonis Starouolſcl Panegyricum, Sereniſsimo & Potentiſsimo Principi VLADISLAO SIGISMVNDO *Poloniæ & Sueciæ Regi conſecratum, digniſsimum cenſeo qui typis excudatur ac diuulgetur.*

Gaſpar Eſtrix Plebanus
Antuerpienſis ac Librorum Cenſor.

Digitized by Google

Digitized by Google